Leto LXXII, št. 63 Poštnina plačana v gotovini. — Die Postgebühr bar bezahlt. Preis - cena L 1

Uredništvo uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6 Telefon 4001-4004 Mesečna naročnina 18 lir, za inozemstvo 31.50 lir - Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnine in 10.394 za inserate. — Izključno zastopstvo glasa iz Italije in inozemstva: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENEC

MAREC 1944 17 PETEK

Stärkere sowjetische Kräfte östlich Tarnopol geschlagen

Starke Feindangriffe auf Cassino gescheitert - 66 Flugzeuge bei Terrorangriffen abgeschossen - Ziele im Raum von London bombardiert - Vier britische Schnellboote versenkt

Aus dem Führerhauptquartier, 16. März. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Beiderseits Ingul und westlich Kirowograd verlaufen unsere Absetzbewegungen in schweren Angriffs- und Abwehrkämpfen gegen den scharf nachdrängenden Feind planmässig. Am mittleren ukrainischen Bug und südlich Staro-Konstantinoff wurden angreifende bolschewistische Kampfgruppen abgewiesen oder aufgefangen. Durch Gegenangriffe unserer Truppen östlich Tarnopol wurden stärkere feindliche Kräfte geworfen und zerschlagen.

Nördlich Dubno trat der Feind mit mehreren Schützendivisionen und Panzerverbänden zum Angriff an. Er wurde abgewiesen, einige Einbrüche abgeriegelt und 28 feindliche Panzer vernichtet.

An der übrigen Ostfront setzten die Sowjets nur nordwestlich Newel und an der Narwa-Front ihre von Panzern und Schlachtfliegern unterstützten, aber vergeblichen Angriffe fort. Südwestlich Narwa gewannen mehrere eigene Gegenangriffe Boden.

In den Kämpfen nordwestlich Newel hat sich die rheinisch-westfälische 329. Infanteriedivision unter Führung des Generalleutnants Mayer besonders ausgezeichnet.

Im Landekopf von Nettuno führte der Feind mehrere örtliche Angriffe, die zum Teil im Gegenstoss abgewiesen wurden. Fernkampfartillerie bekämpfte feindliche Schiffsansammlungen im Hafengebiet von Anzio-Nettuno mit beachteter guter Wirkung.

An der Südfront griff der Feind nach ungewöhnlich schweren Bombenangriffen, von starker Artillerie und Panzern unterstützt, den Ort Cassino an. Die Angriffe scheiterten am heldenhaften Widerstand des hier eingesetzten Fallschirmjäger-Regiments 3 unter Führung des Oberst Heilmann und unter wirksamer Unterstützung durch das Werfer-Regiment No 71 unter Führung des Oberstleutnant Andreae.

Über dem Raum von Cassino wurden durch Jäger und Flakartillerie sechs feindliche Flugzeuge vernichtet.

In den Mittagsstunden des 15. März drang ein nordamerikanischer Bomberverband unter starkem Jagdschutz in den Raum von Braunschweig vor und warf bei meist geschlossener Wolkendecke Bomben auf mehrere Orte. Die entstandenen Schäden und Verluste sind gering.

Britische Terrorbomber flogen in der vergangenen Nacht nach Südwestdeutschland ein und griffen das Stadtgebiet und mehrere Vororte von Stuttgart an.

Bei diesen Angriffen verlor der Feind 66 Flugzeuge darunter 57 viermotorige Bomber.

Einige britische Störflugzeuge warfen Bomben im Rhein-Ruhr-Gebiet.

Deutsche Kampfflugzeuge griffen in den späten Abendstunden des 15. März Ziele im Raum von London an.

Sicherungsstreitkräfte der Kriegsmarine stiessen in den gestrigen Abendstunden im Kanal erneut mit starken britischen Schnellbootverband zusammen, versenkten vier britische Boote und kehrten selbst vollzählig in ihre Stützpunkte zurück.

Močne sovjetske sile premagane vzhodno od Tarnopola

Močni sovražni napadi na Cassino izjalovljeni - 66 letal sestreljenih pri strahovalnih napadih - Cilji na prostoru Londona bombardirani - 4 angleški hitri čolni potopljeni

Führerjev glavni stan 16. marca. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na obeh straneh Ingula in zahodno od Kirovega grada so potekali načrtno naši umikalni pokreti v težkih napadalnih in obrambnih bojih proti ostro pritiskujočemu sovražniku. Ob srednjem ukrajinskem Bugu in južno od Staro Konstantinova so bile napadajoče boljševiške bojne skupine odbite ali prestrežene. S protinapadi naših čet vzhodno od Tarnopola so bile močnejše sovražnikove sile vržene nazaj in razbite.

Severno od Dubna je prešel sovražnik z več strelskimi divizijami in oklepniškimi oddelki v napad. Bil je odbit, nekaj vdorov pa zajezenih in sovražnikovi oklepniki uničeni.

Na ostalem vzhodnem bojišču so nadaljevali Sovjeti zgolj severozahodno od Nevlja in na narviškem bojišču svoje z oklepniki in bojnimi letali podprte, toda brezuspešne napade. Jugozahodno od Narve smo si z več našimi protinapadi pridobili ozemlje.

V bojih severnozahodno od Nevlja se je posebno odlikovala Renskovestfalska 129. pehotna divizija pod poveljstvom generalnega poročnika Mayera.

Na nettunskem predmostju je izvedel sovražnik več krajevnih napadov, ki so bili deloma v protisunku odbiti. Daljnostrelno topništvo je obstreljevalo z opazečim dobrim učinkom v luškem področju Anzio-Nettun zbirališče sovražnih ladij.

Na južnem bojišču je sovražnik po nenavadno močnih bombnih napadih, podprt z močnim topništvom in oklepniki, napadel kraj Cassino. Napadi so se ob junaškem odporu tukaj uporabljenega 3. padalskega polka pod poveljstvom polkovnika Heilmana in ob učinkoviti podpori 71. minometalskega polka pod poveljstvom podpolkovnika Andreaeja izjalovili.

Nad prostorom Cassina so lovci in protiletalsko topništvo uničili šest sovražnikovih letal.

V opoldanskih urah dne 15. marca je prodrl nek severnoameriški bombniški oddelek v močni lovski zaščiti nad področje Braunschweiga in in pri skoraj strnjeni oblačni odeji vrgel bombe na več krajev. Nastala škoda in izgube so majhne.

Angleški strahovalni bombniki so prileteli preteklo noč nad jugozahodno Nemčijo in napadli mestno področje in več predmestij mesta Stuttgarta.

Pri teh napadih je sovražnik izgubil 66 letal, od tega 57 štirimotornih bombnikov.

Nemška bojna letala so v poznih večernih urah dne 15. marca napadla cilje na prostoru Londona.

Zaščitne sile vojne mornarice so v včerajšnjih večernih urah ponovno trčile v Rokavu z nekim močnim oddelkom angleških hitrih čolnov, potopile štiri angleške čolne in se polnoštevilne vrnile v svoja oporišča.

Roosevelt označuje Rim za vojaški cilj

Ženeva, 15. marca. Dočim je ves svet pod vtisom poročila o novem težkem angloameriškem strahovalnem napadu na Rim, je Roosevelt na tiskovni konferenci v Washingtonu objavil, da je Rim vojaški cilj. Bolj razločno kot s to neverjetno izjavo, ni mogel pokazati brutalnosti in barbarstva angloameriškega vojskovanja. Vojni zločinec v Beli hiši si hoče sedaj prilastiti pravico, da bi tudi Rim popolnoma uničil.

Da bi utemeljil novi zločin nad kulturo in civilizacijo, je politični gangster postavil predrzno trditev, da Nemčija uporablja Sveto mesto za vojaško središče ter da to nikogar ne more presenetiti, ker je vač le logična posledica nacističnega totalnega vojskovanja, politike, ki ji ničesar ni sveto. S svetohlinstvom, ki mu ni primere, trdi Roosevelt, da Združene države vedno točno pazijo, da zaščitijo cerkvene in kulturne spomenike, čeprav imajo zaradi tega izgube, ter da bodo to delale tudi v bodoče.

Ali je Roosevelt pozabil na angloameriške zločine v Monte Cassinu in Castel Gandolfu, ali pa morda misli, ad bo s tem drastičnim klevetanjem Nemčije in njene vojske lahko zbrisal krvni dolg in kulturno sramoto Združenih držav ter njihovega angleškega zaveznika? Svet ve, kje sedo kulturni skrunilci, v rokah ima neskončen seznam kulturnih zločinov, od stolnice v Kölnu pa vse tja do cerkve sv. Petra v Rimu.

Ako namerava Roosevelt izvesti svojo prikrito grožnjo proti Rimu, ako ga bo torej dejansko smatral za vojaški cilj, potem bo s tem mera njegovih zločinov polna, ter bo ves svet videl kakšno bo »ameriško stoletje«, ki ga nameravajo Roosevelt in njegovi židovski ukazovalci zgraditi na razvalinah evropske kulture.

Bern. Rimski dopisnik lista »Basler Nachrichten« sarkastično ugotavlja k zavezniškim letalskim napadom na Rim, da »znamenite« aparati za ciljanje zavezniških bombnikov niso tako precizni, kot to zatrjujejo njih iznajditelji. Kajti bombe, ki bi baje morale zadeti zgolj vojaške cilje, so vedno padale dokaj daleč od njih, kakor je to ta dopisnik sam opazoval.

Bern. Uradno poročajo, da je v pretekli noči preletel večji oddelek angleških letal mejo pri gorovju Jura. Pri Saigne-Legieru in pri Golathenu sta strmoglavila dva angleška bombnika in zgorela. Posadki obeh letal sta deloma odskočili s padali in so jih deloma že zajeli in internirali. Del moštva posadk so potegnili mrtvega izpod ruševin letal.

Pet let češko-moravskega protektorata

Führerjeve čestitke državnemu predsedniku Hachi — Odgovor predsednika dr. Hache Führerju

Führerjev glavni stan, 15. marca. Ob peti obletnici združenja Češke in Moravske z Nemčijo je protektor Češke in Moravske minister dr. Frick obiskal predsednika dr. Hacho ter mu izročil prisrčno Führerjevo pozdravno pismo z naslednjim besedilom:

»Gospod državni predsednik!

14. marca 1944 bo pet let, od kar se je zaradi Vaše državniške dalekovidnosti posrečilo v mirnem sporazumu vzpostaviti tisočletno zvezo med Nemčijo ter Češko in Moravsko.

Prvih pet let protektorata je bilo skoraj popolnoma v znamenju boja za evropsko usodo ter predstavlja zaradi tega zgodovinsko preizkušnjo nove državnopravne ureditve Češke in Moravske, ki je trdnejša, kot bi bile izkušnje mnogih desetletij v miru. Zelo sem zadovoljen, da lahko ugotovim ob koncu tega obdobja, da se je ta nova državnopravna ureditev obnesla tako za Nemčijo kot zlasti za Češko in Moravsko.

Doči mso morali drugi evropski narodi, ki so se dali naščuvati v vojno proti Nemčiji, prispevati občutne krvne žrtve ter jih danes njihovi nekdanji prijatelji brezobzirno izročajo boljševizmu, si je češki narod pod zaščito boreče se nemške vojske lahko neokrnjeno zagotovil svoj obstoj in svoje življenjske vrednote.

Prebivalstvo protektorata je s svojo lojalnostjo v petih letih vojne in s svojim delom v okviru novega reda dokazalo, da se zaveda tega položaja. S tem je najbolje zavrnilo vse v inozemstvu razširjene neresnične in nasprotne govorice. Naj se tudi v bodoče v češkem narodu vedno bolj poglablja prepričanje, da je odstranitev boljševiške nevarnosti, ohranitev njegovih življenjskih običajev ter njegovega srednjeevropskega življenjskega standarda odvisna zgolj od zmage Nemčije! Ako bo češki narod v tem smislu izpolnil dolžnosti do domovine, Nemčije in Evrope, potem bo tudi deležen uspehov naše zmage.

Vam, gospod državni predsednik, se zahvaljujem za odgovornosti polno delovanje ter Vam želim zdravja in moči, da bi še nadalje lahko na čelu svojega naroda izvrševali svojo visoko službo v korist protektorata.

Z najlepšimi pozdravi Vaš

Adolf Hitler.«

V svojem glavnem stanu je Führer v prisotnosti šefa državne pisarne dr. Lammersa, vodje strankine pisarne, državnega vodje Martina Bormanna in nemškega državnega ministra za Češko in Moravsko višjega skupinskega vodje SS Franka sprejel predsednika protektoratske vlade, ministra dr. Krejčija.

Führerjev glavni stan, 15. 3. DNB. Državni predsednik dr. Hacha je na Führerjevo pismo ob peti obletnici združitve Češke in Moravske z Nemčijo odgovoril s posebnim pismom, v katerem pravi med drugim:

»Vaše besede me znova spominjajo onih globoko zakoreninjenih zakonov češko-moravskega prostora, na katerih temelji odločitev, ki ste jo sprejeli v oni pomembni noči in s katero ste — sledeč moji prošnji — vzeli Češko in Moravsko ter češki narod v zaščito Nemčije. S posebnim veseljem me navdaja Vaša ugotovitev, da se je češko-moravski protektorat v petih letih svojega obstoja obnesel. V tem vidimo istočasno dolžnost, da bomo še nadalje storili v zaščiti nemškega orožja vse, kar bo Nemčiji koristilo v njeni zgodovinski borbi proti boljševizmu in angloameriškim sovražnikom. Zavedamo se, da bomo le na ta način lahko služili pravemu socialnemu in narodnemu redu v Evropi. Ob tej naši brezpogojni odločenosti se bodo tudi v bodoče izjalovila vsa nasprotna sovražnikova prizadevanja.

Potem ko se je predsednik Hacha zahvalil Führerju za obljube, ki jih je dal Čehom glede soudeležbe pri nemški zmagi, je zaključil svoj odgovor z zahvalo vlade protektorata in vsega naroda Führerju, ki ga je prosil, naj še v bodoče ščiti in podpira češki narod.

~ ~ ~

Strahovalni napad na Sofijo

Sofija, 16. marca. V noči na 16. marec so angloameriška letala ponovno napadla bolgarsko prestolnico. V stanovanjskih okrajih, na javnih zgradbah in na kulturnih spomenikih je nastala večja škoda. Takoj po strahovalnem napadu so organizacije letalske zaščite, bolgarske vojske in policija pričela z reševanjem.

Škoda po napadu na Rim

Berlin, 15. marca. Kot smo že poročali so severnoameriški strahovalni letalci 14. marca znova napadli Rim. Pri popolnoma jasnem vremenu so v treh valovih preleteli večno mesto ter vrgli kakih sto težkih razdiralnih bomb na stanovanjske okraje na vzhodu in severozahodu mesta. Okraj Pronestina, kjer so naseljeni večinoma delavci, je bil zelo porušen. Tudi rimsko osrednje pokopališče je bilo večkrat zadeto. Bombe so uničile spomenike ter vrgle mrtvece iz grobov. Zadeta je bila nadalje neka klinika z otroškim vzgojevališčem ter hiša nun reda Cuore Sacramentale. Izpod ruševin so dosedaj izkopali osem mrtvih in več otrok. V stanovanjskih četrtih se je več hiš podrlo ter je zasipalo stanovalce. Doslej so izkopali 130 mrtvih. Vendar se bodo osebne izgube znatno zvišale ker so kljub naglemu reševalnemu delu doslej očistili le del ruševin.

Pri včerajšnjem angloameriškem napadu na Rim je bil ubit dolgoletni bivši ravnatelj lista »Giornale d'Italia« Virginio Gayda. Bomba je zadela njegovo hišo ter je istočasno z Gaydo ubila tudi njegovo mater in sestro.

Finski parlament je odklonil sovjetske pogoje za premirje

Helsinki, 16. marca. Parlament je obravnaval v tajni seji vladno poročilo, ki ga je prejšnji dan podal ministrski predsednik Linkomijes o političnem položaju. Po eni in pol urni seji je parlament soglasno odobril prehod k običajnemu dnevnemu redu. Ta sklep pomeni, da je finski parlament odklonil sovjetske pogoje za premirje.

Simovič naj bi zamenjal Puriča

Stockholm, 15. marca. Reuter poroča iz Londona, da označujejo tam kot najverjetnejšega naslednika ministrskega predsednika jugoslovanske emigrantske vlade Božidarja Puriča generala Dušana Simoviča, ki ga »Timesov« uvodnik označuje kot »sposobnega in patriotskega častnika s širokim obzorjem in brezmejno energijo«.

Uradni razgovori med britansko in jugoslovansko emigrantsko vlado se po Reuterjevem poročilu še niso pričeli. Verjetno pa je, da bosta morala najbrž Purič in Mihajlovič pasti, da bi našli prehodno rešitev, ki naj premosti spor med obema taboroma.

Bombe so deževale na London

Stockholm, 15. marca. London je znova občutil silovitost nemškega letalstva. Celo sam Reuterjev urad, ki je običajno vedno zmanjševal nemške napade, priznava, da so Londončani občutili »polno silo dežja zažigalnih bomb« ter da je »grozd zažigalnih bomb padel v bližino nekega znanega vladnega poslopja«. Čistilna moštva so imela delo celo noč, na nekem kraju pa se je razvil ogromen požar.

Napadalci so se pojavili v večjem številu kot v zadnjem času. Reuter trdi, da je bilo število napadajočih letal približno tako, kot pri najtežjih napadih v vrsti zadnjih napadov. Poročilo pravi, da se je nad Anglijo vršila najsilovitejša letalska bitka v tem letu.

»Exchange Telegraph« potrjuje, da je bilo število napadajočih letal verjetno večje, kot povprečno pri zadnjih napadih ter da je odgovarjalo številu letal pri največjem napadu v februarju. Letala so odvrgla večinoma zažigalne bombe. Med njimi so bile tudi fosforne. Poročilo »Exchange Telegrapha« se nekam groteskno končuje z besedami: »Ponekod so nastali požari.«

Moskva dela na lastno pest

V Londonu in Washingtonu se razburjajo, ker je Moskva priznala Badoglievo vlado

Stockholm, 15. marca. Stalinov sklep, da bo obnovil diplomatske odnošaje z Badogliem, je po poročanju lista »Svenska Dagbladet« zbudil v Londonu veliko presenečenje. Britanska in ameriška vlada sta zvedeli za moskovski sklep le nekaj ur pred njegovo uveljavitvijo. Dejstvo, da je Moskva na lastno pest obnovila diplomatske odnose z Italijo, se komaj sklada z mirovnimi pogoji.

»Stockholms Tidningen« poroča, da je moskovski ukrep povzročil v Londonu presenečenje prvega reda. Doslej so namreč tako s političnega, kot z vojaškega stališča smatrali Italijo vedno bolj za angleško-ameriško zadevo ter ne za sovjetsko. »Evening News« z ogorčenjem ugotavlja, da so se Sovjeti tozadevno odločili, dočim se Anglija in Amerika o tem še prepirata.

V Združenih državah je Badoglievo priznanje delovalo kot bomba, poroča newyorški dopisnik »Stockholms Tidningena«. Uradni krogi nočejo dati nikakega komentarja. Politični opazovalci označujejo moskovski sklep kot mrzel realistični manever. Zelo so opazili, da se je Moskva odločila, ne da bi vprašala zaveznike za svet. To smatrajo za novo zanimivo spremembo sovjetske politike. »Washington Post« izjavlja, da Stalinov sklep povečuje zmešnjavo ter vsakomur jasno dokazuje, da solidarnost, ki so jo proglasili v Teheranu, ni dosedaj prinesla nič drugega kot nesporazume. Po Reuterjevem poročilu iz Washingtona je ameriški zunanji minister Cordell Hull, ki so ga na tiskovni konferenci vprašali, ali mislijo Združene države priznati Badoglievo vlado, resignirano odgovoril, da bi se, ako se bo vojna nadaljevala, kaj takega potem lahko zgodilo povsod v Evropi.

Stockholm, 16. marca. K sovjetskemu sklepu o izmenjavi diplomatskih zastopnikov z Badoglievim režimom piše Vernon Bartlett v »News Chronicle«: »Angleški in ameriški vladi ni bilo niti namignjeno niti podana kakršna koli izjava o tej sovjetski nameri, in danes stojijo vse tri velike zaveznice pred dejstvom, da se njih cilji medsebojno ne soglašajo. Dve izmed njih sta izločili Italijo iz vojne in v polnem soglasju s tretjim zaveznikom sklenili z njo vojno premirje. Sedaj pa naveže tretji zaveznik z Italijo diplomatske odnose, in to v obliki, ki po vsem videzu ni združljiva s pogoji vojnega premirja.«

Ameriški inženirji hočejo graditi evropske katedrale

Bukarešta 16. marca. Poročilo, da so se bili severno ameriški inženirji že izjavili pripravljene, po vojni zopet zgraditi v Evropi razrušene umetnine, napada in označuje kot nekaj za normalne evropske možgane popolnoma nerazumljivega romunski list »Timpul«.

»O ameriški kulturi«, tako piše list ne moremo niti v šali govoriti. Treba si je samo predstavljati, kaj bi dejal kak Michelangelo, če bi mu bili naročili, naj ponovno ustvari kako odlomljeno roko ali pa le kak majhen prst Fidijevega kipa. Ameriški inženirji pa si domišljujejo, da bodo mogli zopet zgraditi stare gotske katedrale, in vendar jim je doslej le uspelo zgraditi brezdušne nebotičnike, katerih temelji slone zgolj na železobetonu in na računu rentabilnosti.

Islandija prekinila zvezo z Dansko

Kodan, 15. marca. Islandski Alting (parlament) je, kot javljajo iz Reykjavika, soglasno sklenil, da bo Islandija prekinila personalno unijo z Dansko ter postala samostojna republika. Sprejel je tudi zakonski osnutek, ki vsebuje podrobnejše določbe o volitvah ter o polnomočjih predsednika islandske republike. Prvega predsednika bo Alting izvolil za dobo enega leta. Nadalje pa se bodo vršile predsedniške volitve vsaka štiri leta.

Istambul, 15. marca. Radio Ankara javlja k obnovitvi diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo in Badoglijevo vlado, da še ni mogoče popolnoma odkriti vse sovjetske igre. Očividno hoče Sovjetska zveza s tem Angloamerikancem dokazati svojo neodvisnost tudi v italijanskih zadevah, ker hočejo zavezniki priznati Badoglievo vlado šele po zasedbi Rima.

Sebičnost, vzrok angleških garancij Poljski

Ženeva, 16. marca. Angleški mesečnik »Contemporary Review« ugotavlja, da Anglija leta 1939 ni jamčila Poljski meja iz ljubezni do Poljske, temveč, kakor se danes vidi, iz sebičnosti. Danes odobrava Anglija sovjetsko strategijo in jasno se vidi, da ne bo nič moglo obvarovati baltskih držav, Poljske, Bolgarije in drugih obrobnih držav v primeru zavezniške zmage pred boljševiško strahovlado. London je dal Moskvi blanco polnomočja.

Kratka poročila

Tokio. Celo v pogledu Irske, članice angleškega imperija, mora Anglija igrati poleg Zedinjenih ameriških držav zgolj postransko vlogo, ter je morala dopustiti, da so Zedinjene ameriške države prevzele politično vodstvo tudi v popolnoma evropski zadevi, ugotavlja japonski list »Asahi Šinbun« v uvodniku.

Litzmannstadt. Pokrajinski in državni namestnik Greiser je te dni v svojstvu državnega komisarja za učvrščevanje nemštva lahko sporočil Führerju, da je število Nemcev v poznanski pokrajini doseglo s preseljevanjem črnomorskih Nemcev, ki je še vedno v teku, 1 milijon.

Amsterdam. Kakor poroča angleška poročevalska služba, obravnava angleška vlada nadaljnje ukrepe za izoliranje Irske. Vse telefonske zveze med Anglijo in Irsko bodo baje prekinjene. Možno je, da bodo slični ukrepi izčani tudi za telefonski promet med Severno Irsko in Irsko. Poštna cenzura med Severno Irsko in Irsko bo predvidoma še ta teden uvedena.

Göttingen. V Besenhausenu pri Göttingenu je v 88 letu starosti umrl pehotni general Otto von Below, eden najpomembnejših vojskovodij v prvi svetovni vojni.

Kmetijska zbornica Ljubljanske pokrajine

Na podstavi členov 7—9 uredbe oberstën Kommissars in der Operazionzone »Adriatisches Küstenland« o ustanovitvi kmečkega povereništva za Ljubljansko pokrajino z dne 22. januarja 1944, št. 17, Službeni list št. 31/12 in na podstavi čl. I. naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943, št. 4, Službeni list št. 273/86 iz 1943.

odrejam:

Ustanovitev kmetijske zbornice.

Člen 1. Za izvrševanje nalog, ki jih ima kmečko poverjeništvo za Ljubljansko pokrajino, se ustanavlja kmetijska zbornica za Ljubljansko pokrajino s sedežem v Ljubljani.

Kmetijska zbornica je javno pravno telo; ima značaj pravne osebe.

Naloge kmetijske zbornice.

Člen 2. Kmetijska zbornica je dolžna, da zastopa in varuje koristi podeželskega prebivalstva, uravnava njegovo strokovno, socialno, nravstveno in kulturno vzgojo ter pospešuje kmetijstvo in gozdarstvo.

Kmetijstvo in gozdarstvo v smislu te naredbe obsega kmetijsko in gozdarsko proizvodnjo v vseh njunih panogah.

Člen 3. Kmetijska zbornica ima zlasti sledeče naloge:

1. da proučuje želje in predloge o vseh kmetijskih in gozdarskih zadevah;

2. da obvešča zakonodajna mesta in oblastva na njih zahtevo kakor tudi iz lastne pobude o vseh svojih opažanjih glede potreb kmetijstva in gozdarstva na vseh področjih, ki zadevajo koristi kmetijstva in gozdarstva, in da stavlja tozadevne predloge;

3. da podaja svoje mnenje o osnutkih zakonov in drugih predpisov, ki zadevajo koristi kmetijstva in gozdarstva ter ob ustanavljanju javnih zavodov, ki imajo namen pospeševati kmetijstvo in gozdarstvo, izvoz kmetijskih in gozdnih proizvodov ali pouk o kmetijstvu in gozdarstvu;

4. da sodeluje ali se udeležuje pri upravljanju kmetijskih in gozdarskih zadev, zlasti tudi pri podeželskih stanovanjskih in naselitvenih vprašanjih, pri določanju cen za kmetijske in gozdne proizvode, nadalje pri zbiranju statističnih podatkov in tozadevnih ugotovitvah, pri vseh ukrepih in ureditvah, ki zadevajo delovno razmerje ali dvig gospodarskega in socialnega stanja prebivalstva, ki se bavi s kmetijstvom in gozdarstvom, in to v primerih, v katerih je to s posebnimi zakoni in predpisi določeno, ali na poziv oblasti;

5. da pospešuje po navodilih in pod nadzorstvom šefa pokrajinske uprave kmetijsko in gozdarsko proizvodnjo na vseh področjih in skrbi, da so na razpolago obratna sredstva, ki so za ta namen potrebna (kakor semena, umetna gnojila, plemenske živali, stroji in orodje itd.);

6. da ustanavlja in upravlja naprave in zavode za pospeševanje kmetijstva in gozdarstva, vnovčevanja in izvoza kmetijskih in gozdarskih proizvodov, kmetijskega pouka, preizkuševanja in raziskavanja ali, da sodeluje pri ureditvi in upravi takih ustanov;

7. da daje nasvete podeželskemu prebivalstvu v vseh gospodarskih in tehničnih vprašanjih kmetijstva in gozdarstva;

8. da izdaja svojim članom potrdila in spričevala, ki jih od njih zahtevajo državna in samoupravna oblastva glede okolnosti iz zborničnega delokroga;

9. da izvršuje tudi druge naloge, ki so ji poverjene po zakonskih ali drugih predpisih.

Razmerje kmetijske zbornice do oblastev.

Člen 4. Kmetijska zbornica je pod nadzorstvom šefa pokrajinske uprave. Dolžna je, da daje oblastvom na njih zahtevo v okviru svojega delokroga pojasnila in jih podpira v njihovem delovanju.

Kmetijska zbornica mora predložiti nadzornemu oblastvu vsako leto poročilo o svojem delovanju, računski zaključek in poročilo o stanju kmetijstva in gozdarstva ter gospodarstva v pokrajini sploh.

Oblastva in za pospeševanje kmetijstva in gozdarstva določene ustanove so dolžne, da dajejo kmetijski zbornici pojasnila, ki so ji potrebna za izvrševanje njenih nalog, in jo podpirajo v njenem delovanju.

Oblastva morajo zaslišati kmetijsko zbornico pred ureditvijo vprašanj splošne narave, ki zadevajo koristi kmetijstva in gozdarstva.

Člani kmetijske zbornice.

Člen 5. Člani kmetijske zbornice so brez razlike spola:

1. fizične in pravne osebe,

a) ki se kot lastniki, zakupniki ali uživalci kmetijsko ali gozdarsko izkoriščanih zemljišč, ki ležijo v Ljubljanski pokrajini, na teh zemljiščih bavijo na svoj račun s kmetijstvom ali gozdarstvom kot glavnim poklicem,

b) ki sicer niso lastniki, zakupniki ali uživalci kmetijskih ali gozdnih zemljišč, vendar se bavijo na svoj račun s kmetijstvom ali gozdarstvom kot glavnim poklicem, kakor mlekarji, perutninarji, viničarji, ribiči itd.;

2. kmetijske in gozdarske pridobitne in gospodarske zadruge in njih zveze;

3. družinski člani (sorodniki, svakinje, posinovljenci,ke, rejenci-ke, oskrbovanci-ke) zgoraj v točki 1. navedenih oseb, v kolikor živijo s temi v skupnem gospodinjstvu, delajo v njih kmetijskem ali gozdarskem obratu brez plače v gotovini in nimajo kakega drugega poklica;

4. delavci, ki so na osnovi delovnega razmerja zaposleni v kmetijstvu ali gozdarstvu kot svojem glavnem poklicu.

Vse spredaj označene osebe so člani po zakonu.

Člen 6. Vsi člani kmetijske zbornice imajo enake pravice in dolžnosti po tej naredbi in poslovniku zbornice. Imajo pravico, da se zaradi zaščite in pospeševanja svojega gospodarstva in zaradi zaščite svojih pravic poslužujejo vseh njenih naprav. Dolžni so dajati kmetijski zbornici vsa pojasnila, poročila in podatke, ki so ji potrebni za njeno delovanje.

Članski prispevki.

Člen 7. Kmetijska zbornica je upravičena pobirati za kritje stroškov svojega poslovanja in svojih naprav od svojih članov članski prispevek. Točnejša določila se predpišejo s poslovnikom.

Vodstvo kmetijske zbornice.

Člen 8. Kmetijsko zbornico vodi kot njen predsednik prvi namestnik pokrajinskega kmečkega poverjenika po njegovih navodilih in pod njegovim nadzorstvom. Predsedniku v pomoč je sosvet pokrajinskega kmečkega poverjenika.

Predsednik zastopa zbornico na zunaj.

Predsednik skrbi za pravilno izvrševanje poslov zbornice; pri tem mora gledati na to, da se vpoštevajo zakonski predpisi, zlasti da se zbornica drži svojega delokroga in ravna po poslovniku.

Stalni namestnik predsednika je ravnatelj zborničnega urada.

Člen 9. Seje članov sosveta se vrše, kadar smatra to predsednik zbornice za potrebno, in sicer po njegovi odredbi in pod njegovim predsedstvom. Vsekakor pa se morajo vse važnejše zadeve pred njihovo rešitvijo predložiti sosvetu zaradi posvetovanja in stavljanja predlogov.

Predsednik more po svojem preudarku sklicati na posvetovanje tudi ožji sosvet, t. j. člane sosveta, izvzemši okrajne kmečke poverjenike. Prav tako je upravičen sestaviti iz članov sosveta, če je potrebno, ob pritegnitvi strokovnjakov stalne odbore in za obravnavanje posameznih določenih vprašanj iz zborničnega delokroga posebne strokovne odbore.

Točnejša določila o sejah sosveta, o postavitvi in delu odborov predpiše poslovnik.

Zborničnl urad.

Člen 10. Kmetijska zbornica ustanovi zborničnl urad, ki mu načeluje ravnatelj. Zborničnl urad ima nalogo, da izvršuje posle kmetijske zbornice pod vodstvom predsednika.

Člen 11. Zborničnl urad ima te-le oddelke:

1. za upravo, tisk in propagando; 2. za pravna vprašanja; 3. za gospodarsko upravo; 4. za skrb za podeželsko delavstvo in za strokovno izpopolnjevanje podeželskega prebivalstva; 5. za gozdarstvo in lov; 6. za poljedelstvo, vključno tehniko v kmetijstvu; 7. za živnorejo, mlekarstvo in živinozdravstvena vprašanja; 8. za sadjarstvo, vrtnarstvo, vinarstvo in kletarstvo; 9. za planšarstvo; 10. za kmečko gospodinjstvo; 11. za kmetijsko stavbarstvo; 12. za kmetijske zložbe in melioracije.

Točnejša določila o nalogah posameznih oddelkov predpiše zborničnl poslovnik.

Člen 12. Na čelu posameznih oddelkov so vodje oddelkov, ki jim je dodeljeno potrebno strokovno osebje. Vodja prvega oddelka je obenem ravnatelj zborničnega urada in je uradni predstojnik vseh uradnikov in nameščencev zbornice.

Ravnatelja nadomešča po uradniški stopnji najstarejši vodja oddelka.

Za ravnatelja zborničnega urada predpisana izobrazba je absolviranje kmetijske visoke šole, za vse ostale vodje in za strokovne uradnike zbornice pa je potrebna strokovna šolska izobrazba.

Okrajna in občinska kmečka poverjeništva.

Člen 13. Okrajna in občinska kmečka poverjeništva so dolžna, da izvršujejo one naloge kmetijske zbornice, ki zadevajo izključio ozemlje enega političnega okraja oziroma ene občine, zlasti pa vse naloge, ki jim jih odredi kmetijska zbornica, po njenih navodilih in pod njenim nadzorstvom.

Izpostava kmetijske zbornice.

Člen 14. Pri vsakem okrajnem kmečkem poverjeništvu se ustanovi za izvrševanje njemu določenih nalog izpostava kmetijske zbornice. Vodi jo okrajni kmečki poverjenik. V pomoč mu je njegov sosvet. Okrajnega kmečkega poverjenika zastopa njegov prvi namestnik.

Člen 15. Kmečko poverjeništvo za mestno občino Ljubljano se vključi v kmečko poverjeništvo za okraj Ljubljana.

Člen 16. Določila členov 8—9 veljajo smiselno tudi za delovanje okrajnih in občinskih kmečkih poverjeništev, za seje, posvetovanja članov njihovih sosvetov in za postavljanje odborov.

Osebje.

Člen 17. Vse strokovno osebje kmetijske zbornice in njenih izpostav postavlja in plačuje šef pokrajinske uprave. Za nameščence veljajo določila zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931, službeno pa so podrejeni izključno pokrajinskemu kmečkemu poverjeniku, ki jih more tudi premeščati. V disciplinskem postopanju se uporabljajo določbe zakona o notranji upravi z dne 19. junija 1929.

Kritje stroškov.

Člen 18. Stroški kmetijske zbornice se krijejo z: 1. dohodki od lastne imovine; 2. dohodki od lastnih naprav in prireditev; 3. dohočki od pristojbin, ki jih po določilih poslovnika pobirajo kmetijska zbornica in njene izpostave; 4. članski prispevki; 5. prispevki pokrajinske uprave; 6. dokladami na zemljarino; 7. posebnimi prispevki oseb, ki so omenjene v čl. 5., točka 1. b in 4; 8. posebnimi prispevki zadrug in njihovih zvez, ki so omenjene v členu 5., točka 2.

Kmetijska zbornica krije iz lastnih sredstev tudi stroške svojih izpostav.

Kmetijska zbornica sestavi za vsak koledarsko leto proračun za svoje finančne potrebe in njihovo kritje.

Nekriti izdatki kmetijske zbornice se krijejo z doklado. Ta doklada se odmerja na osnovi one zemljarine, ki je podlaga za pobiranje obč. doklad.

Doklado pobirajo davčne uprave obenem z zemljarino in jo nakazujejo kmetijski zbornici.

Predpis davčnih doklad in prispevkov po točkah 7 in 8, kakor tudi proračun sam mora odobriti šef pokrajinske uprave.

Poslovanje.

Člen 19. Točnejša določila o poslovanju kmetijske zbornice in njenih izpostav vsebuje poslovnik, ki ga določi pokrajinski kmečki poverjenik. Odobriti ga mora šef pokrajinske uprave.

Pristojbinska oprostitev.

Člen 20. Kmetijska zbornica in njene izpostave uživajo za vse pravne posle, pravne listine, spise in vloge, ki jih sklepajo ali izstavljajo v okviru svojega delokroga, osebno pristojbinsko oprostitev v smislu člena 5., točka 4 zakona o taksah.

Prehodna določila.

Člen 21. Obstoječi okrajni kmetijski odbori po zakonu o pospeševanju kmetijstva z dne 6. IX. 1929 in obstoječe združenje kmetovalcev za Ljubljansko pokrajino se razpuščajo in njih imovina se prenese na kmetijsko zbornico.

Člen 22. Nameščenci razpuščenega združenja kmetovalcev za Ljubljansko pokrajino postanejo nameščenci pokrajinske uprave, prevedejo se v ustrezne skupine po zakonu o uradnikih in so na razpolago šefu pokrajinske uprave.

Člen 23. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajin. uprave v Ljubljani. Z istim dnem se razveljavijo vsi zakonski predpisi, ki nasprotujejo tej naredbi.

Ljubljana, dne 14. marca 1944.

Šef pokrajinske uprave::
Prezident div. general:
Rupnik, s. r.

Pomen ljubljanske Kmetijske zbornice

Na drugem mestu prinašamo naredbo o ustanovitvi Kmetijske zbornice Ljubljanske pokrajine, h kateri želimo dodati nekaj pripomb. V Jugoslaviji smo imeli kmetijske zbornice že od l. 1937, vendar pa so bile v svojem delokrogu omejene na to, da so bile le posvetovalni organ uprave in da so ščitile stanovske interese svojih članov. Z uvedbo korporativnega reda po italijanskem vzorcu je leta 1942 prejšnja Kmetijska zbornica za dravsko banovino oz. Ljubljansko pokrajino postala združenje kmetovalcev v okvirju Pokrajinske zveze delodajalcev. Sedaj pa je zopet na novo oživotvorjena Kmetijska zbornica, katere delokrog se je znatno povečal, saj ne bo več samo stanovsko zastopstvo, temveč bo vršila tudi kmetijsko pospeševalno delo, ki je bilo doslej pridržano kmetijskemu oddelku pokrajinske uprave. Je neke vrste fuzija bivšega združenja kmetovalcev ozir. nekdanje Kmetijske zbornice s kmetijskim oddelkom pokrajinske uprave.

Nova naredba določa, da člani Kmetijske zbornice niso samo kmetovalci, t. j. lastniki in najemniki ter obdelovalci zemlje, temveč tudi družinski člani kmetov in najemnikov in nadalje tudi kmetijski delavci. Tako so zastopani v Kmetijski zbornici vsi stanovi, ki imajo opraviti s kmetijstvom, tako delojemalci kot delodajalci.

Vodstvo Kmetijske zbornice je ozko zvezano s pokrajinskim kmečkim poverjeništvom, saj je prvi namestnik kmečkega poverjenika voditelj zbornice kot njen predsednik. Njemu v pomoč pa je sosvet kmetijskega poverjeništva, ki tako vrši dvojno funkcijo. Nadalje je važno določilo, da je stalni namestnik predsednika zbornice ravnatelj zborničnega urada, kar prinaša novost napram dosedanjim razmeram.

Zborničnl urad je zelo velik, saj bo razdeljen na 12 oddelkov, ki bodo obravnavali posamezna delovna področja. V tem uradu bodo delali uradniki in tudi uradništvo prejšnjega združenja kmetovalcev prevzame novi zborničnl urad.

V okrajih se bodo pri okrajnih kmečkih poverjeništvih ustanovile izpostave kmetijske zbornice, ki bodo imele določene naloge. To izpostavo vodi kmečki poverjenik, ki dobi tudi v pomoč poseben sosvet. V tem pogledu Ljubljana ne bo imela posebnega kmečkega poverjeništva, temveč bo skupno za ves okraj Ljubljana.

Naredba sama je tudi še okvirna naredba, ker bodo podrobna določila o izvedbi naredbe in za poslovanje posameznih organov predpisane še posebne določbe.

Želimo, da bi kmetijska zbornica uspešno delovala za izboljšanje našega kmetijstva in dvignila naše kmetijstvo, ki je največ trpelo zaradi vojnih razmer, tako na višino, da bo ustrezala potrebam ne samo kmečkega stanu, temveč vsega našega gospodarstva, tako da bo vse naše narodno življenje zgrajeno na močnem in zdravem kmečkem stanu.

Odpusti delavstva in delovni čas

Oberster Kommissar in der Operazionszone »Adriatisches Küstenland« je dne 11. marca 1944 izdal naslednjo naredbo od odpuščanju delovnih moči in o delovnem času v obratih:

Čl. 1. Vsi odgovorni vodje javnih ali zasebnih obratov, v katerih je bilo dne 1. marca 1944 zaposlenih 20 ali več oseb, mora pismeno v dvojniku naznaniti pristojnemu prefektu, če: a) v obratih, ki imajo redoma manj kot 100, več kot 9 zaposlenih, b) v obratih, ki imajo redoma zaposlenih več kot 100 uslužbencev, več kot 10% ali več kot 50 delavcev odpusti v teku 4 tednov ali skrajša redni tedenski delovni čas za vse uslužbenstvo ali del tega na manj kot 48 ur.

Nadomestilne sile, ki so bile nameščene za one, ki so bili svoječasno poklicani k vojni službi, se smatrajo za uslužbence v smislu te naredbe.

Čl. 2. Odpusti ali skrajšanje delovnega časa postanejo veljavni pred potekom 4 tednov po prispetju naznanila pri prefektu samo z njegovo odobritvijo.

Dovoljenje je lahko vezano na naklade.

Prefekt lahko izda dovoljenje z veljavnostjo za nazaj. Odredi pa tudi lahko, da ne postanejo odpusti ali skrajšanje delovnega časa pravnoveljavni pred potekom največ 2 mesecev po prijavi.

V kolikor se odpusti ali skrajšanje delovnega časa ne izvedejo v teku 4 tednov po terminu, v katerem so v smislu odst. 1 ali 3 postali veljavni, se smatra, da prijava ni bila podana.

Pravica do odpusta brez roka v posebnih primerih ostane nedotaknjena.

Čl. 3. Če odgovorni vodja obrata ne more držati zaposlenih do v točki 2 označenega roka v polnem delu, lahko prefekt na predlog odgovornega vodje obrata dovolil, da obrat uvede za prehodno dobo skrajšanje delovnega časa (razdelitev dela). Pri tem pa ne sme znašati tedenski delovni čas manj kot 24 ur.

Odgovorni vodja obrata je v primeru razdelitve dela upravičen mezde ali plače zmanjšati za zaposlene primerno skrajšanemu delovnemu času. Zmanjšanje pa stopi v veljavo šele tedaj, ko bi v smislu splošnih zakonitih ali pogodbenih določil prenehalo delovno razmerje.

Čl. 4. Odgovorni vodja obrata, kateremu da prefekt dovoljenje za odpust delovnih sil ali skrajšanje delovnega časa pod 48 ur tedensko, mora prefektu in pristojnemu posredovalnemu uradu (sindikatu, pristaniškemu uradu ali Borzi dela v Ljubljani najkasneje 14 dni pred odpustom ali skrajšanjem delovnega časa predložiti sezname prizadetih delovnih moči, tako da se lahko začne postopek za njih primerno zaposlitev na drugem kraju.

Odpuščeni delavci se morajo v treh dneh po izstopu iz obrata javiti pri svojem pristojnem posredovalnem uradu.

Delovne moči, ki delajo manj kot 48 ur tedensko, lahko pristojni posredovalni urad po zaslišanju odgovornega vodje obrata odtegne obratu v svrho zaposlitve drugje. Pri tem se lahko opusti odpovedni rok.

Čl. 5. Obrati, ki so ob uveljavljenju te naredbe delali že 4 tedne manj kot 48 ur tedensko, morajo prefektu in pristojnemu posredovalnemu uradu v 14 dneh poslati seznam delovnih moči, ki imajo skrajšan delovni čas.

Čl. 6. Ti predpisi se ne nanašajo na obrate, ki redno delajo v pojačenem obsegu v gotovem letnem času (sezonski obrati) ali ki ne delajo redno več kot 3 mesece v letu (obrati s kampanjo) in sicer v kolikor gre za odpuste, ki so pogojeni zaradi posebnosti obrata.

Čl. 7. Kršilci te naredbe bodo kaznovani s kaznijo na prostosti ali v denarju.

Čl. 8. Naredba stopi v veljavo z dnem objavljenja.

(»Deutsche Adria-Zeitung«, 15. marca 1944)

PRELEPA NOVOST — ZA MLADINO:
Jezus moj prijatelj
Obiski Najsvetejšega. — Prevedel P u c e l j Janez, opremila akademska slikarica Sonja V o n č i n a. — Žepna oblika, 96 strani. — Cena: broširana 15 lir, vezana 30 lir.
Starši, kupite otroku to plemenito molitveno in vzgojno knjigo!
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Izraelove mreže nad svetom

21

Če se je bati propasti mogočnemu narodu, kako bo brez moralne sile živel naš narod... In vendar je žalostno dejstvo, da je slabela v našem narodu moralna sila.

Kaj pa je bilo krivo? Poleg drugih, zlasti ekonomskih in političnih razlogov se nam zdi, da je mnogo kriv žalostnega dejstva nek drugi vzrok, namreč slabo berivo, slabi časniki in slabe knjige.«

Avtor članka navaja nato primere takih napadov na vero, na duhovščino itd. Kot posledico takega beriva omenja zmemo pojmov in brezznačajnost, nenravnost, odpad od Boga in materializem. Človek brez religije, brez nravnosti je egoist brez altruizma, samohoten, samoljuben, sebičen človek. Človek brez religije in nravnosti je »beštija«.

Tako jasno je gledal g. dr. Ušeničnik. Tako jasno je gledal tudi dr. Krek v svoji pesnitvi »Slovenskemu katoliškemu shodu« že v letu 1892. (Izbrani spisi, II. del, str. 48, ali v izvlečku »Slovenca« z dne 3. decembra 1943.)

Kljub jasnim svarilom in živahni borbi proti razdiralnim elementom, posebno s strani dr. Kreka, so judovski pomagači nadaljevali s svojim delom. Kar je Jud sejal na Dunaju v »Neue freie Presse«, to in slično so prinašali naši časopisi. To je bilo takrat moderno in napredno: Svobodno klepetanje in svobodno klevetanje. Uspehe tega vidimo danes.

Globoke so besede v sionskih protokolih: »Ko smo množice oropali njih vere v Boga, je bila vsaka avtoriteta vržena na smetišče, kjer je postala javna last. In mi smo se je (množice) polastili« (V/2).

Tako in slično se je rušila pri nas vera v krščanski družabni red. Vse to je bila samo predpriprava za hujše dogodke in še bolj radikalna sredstva, kot so tisk, napadi ali zločinski molk v tisku in pa osebna propaganda. Kjer je človek zavrgel Boga in duha ter se oprijel materije in materializma, tam je navadno tudi zavrgel orožje duha in se oprijel orožja fizične sile in revolucije, pokoljev.

V organiziranju revolucij in pokoljev so Judje mojstri. V sionskih protokolih so priznali, da je bila francoska revolucija njih delo, v tej revoluciji je bilo pobitih na tisoče duhovnikov in redovnic, po istem receptu so preganjali, zaničevali, sramotili in pobijali duhovnike v Mehiki, Španiji, Rusiji in povsod, kamor je prišel judovski agent.

Med zadnjo špansko revolucijo so komunisti pobili 11 škofov, 40 do 50% duhovščine, t. j. ca 15.000. Prvenstvo v tem nečloveškem bratomornem klanju ima Malaga, kjer so pobili celo 90% vse duhovščine. Od 23.897 cerkvenih poslopij (cerkva) itd. so jih podrli več kot 17.000. V Rusiji ni bila duhovščina preganjana v taki meri kot v Španiji. Tudi rušili niso zdaleka toliko, niti cerkva, niti železniških postaj kot v Španiji oziroma pri nas.

V Rusiji so skušali doseči komunisti svoj cilj v borbi proti veri z duhovnim orožjem, s smešenjem vere in z brezbožno propagando. Internacionala proletarskih svobodomislecev (brezbožnikov) je bila osnovana leta 1925 prav za prav na Češkem. Njen namen je, boriti se z vsemi sredstvi proti religiji in cerkvi. Gotovo je, da so bili voditelji tega gibanja, prostozidarji, ki stoje vede ali nevede popolnoma v judovski službi. Izgleda, da so si Judje takrat izbrali Češko kot nekako odskočno desko za rovarenja v Evropi. Ni brez pomena, da se je vršil leta 1933 cionistični kongres v Pragi, kjer so bile zbrane judovske veličine z vsega sveta in kjer so brzkone prerešetavali ali snovali nov generalni načrt za osvojitev sveta. Značilno je, da se je skliceval predsednik cionistične eksekutive v svojem nagovoru na zbrane judovske veličine na — kongres, ki se je vršil pred 36. leti v Bazelu, tedaj v letu, ki so bili prečitani na sličnem kongresu sionski protokoli.

Od leta 1936 naprej se je ta brezbožniška internacionala združila z mednarodno zvezo svobodomislecev v Moskvi. Zveza brezbožnikov šteje v Rusiji nad 8 milijone članov. O veri govori čl. 124 ruske ustave sledeče: »Hoteč zagotoviti državljanom svobodo vesti, je cerkev v Sovjetiji ločena od države in šola od cerkve. Svoboda izpolnjevati verske obrede in opravljati protiversko propagando je priznana vsem državljanom.«

Ako pobližje pogledamo besedilo tega člena ustave, vidimo, da je tudi tu obveljalo načelo iz sionskih protokolov, zvitost, laž in hinavščina.

Komunizem je razkrajajoča sila, vera ustvarjajoča. Komunisti vedo dobro, da morejo vladati samo tam, kjer jim je uspelo prebivalstvo moralno skvariti, vsak red razrušiti, ustvariti kaos ter vzbuditi v človeku zverske instinkte. Samo vera more vzdrževati mir in red ter razvijati nravne lastnosti, ki delujejo proti slabim nagonom, ali kot piše jo protokoli IV/3: »Svoboda bi mogla biti tudi neškodljiva za blagostanje narodov, če bi se opirala na načela vere v Boga, na bratstvo med ljudmi, brez one ideje o enakosti, ker je enakost v protislovju z zakoni narave, ki zahtevajo neko podrejenost.

Judje Zobelsohn (Radek), Jaroslavski, Scheinmann in Lukačevski so ustanovitelji Zveze brezbožnikov. V nekem razglasu boljševiškega vzgojnega komisarja Lunačarskega se čita:

»Mi sovražimo kristjane. Najboljši izmed njih se morajo smatrati kot naši najhujši sovražniki. Oni pridigujejo ljubezen, mi pa hočemo sovraštvo. Mi moramo učiti sovražiti, ker samo za to ceno in pod tem pogojem moremo svet zavojevati. Likvidirali smo kralje sveta, naj likvidiramo sedaj še kralje oblakov (neba). Boj na nož!«

Pred 100 leti (9. VIII. 1838) piše Jud Vindice svojemu rojaku Rubiju navodila, ki so tudi nekak predhodnik sionskih protokolov: »Katolicizem in monarhije moremo zrušiti samo s korupcijo. Ne zamudimo tedaj nikdar prilike uvajati korupcijo. Pri naših posredovanjih je bilo sklenjeno, da nočemo več imeti kristjanov. Zato moramo uvajati in širiti korupcijo, razvratnost. Z vsemi petimi čuti naj vsrkavajo, da se nasitijo vsega. Pokvarite srca in ne boste imeli več katoličanov. Mi smo se lotili korupcije na veliko, korupcije naroda in to nas bo dovedlo do tega, da bomo nekega dne pokopali tudi cerkev... Najboljše sredstvo je korupcija. Tedaj na delo!«

Judje so delali s polno paro, in nejudje?

Kaj je najvažnejše pri ureditvi zaklonišč

V ožjem nevarnostnem okolišu mesta Ljubljane so hišni gospodarji z večino že povsod uredili hišna zaklonišča. Ta zaklonišča pa niso povsod zadosti varno in smotrno urejena. Glavno načelo pri ureditvi zaklonišča je čim največja varnost za življenje ljudi, drugo pa je to, da so zaklonišča poleg tega še čim bolj udobna in pripravna za bivanje.

Pri ureditvi zaklonišč je zato v prvi vrsti treba paziti na izbiro prostora za zaklonišče, nadalje na zanesljivo zavarovanje proti ruševinam in zračnemu pritisku, obenem pa tudi na zavarovanje oken proti drobcem in izstrelkom, poleg tega pa tudi na napravo in zavarovanje zasilnega izhoda.

Pri izbiri prostora velja predvsem načelo, da so relativno najvažnejša zaklonišča ona, ki so urejena v kletnih prostorih, torej čim bolj pod zemljo. Prostor v kleti mora biti izbran tako, da je dohod čim bolj neposreden, t. j. da je vhod v samo zaklonišče že po svoji naravni legi zavarovan proti direktnemu zračnemu pritisku. Samo tam, kjer v hiši ni mogoče urediti zaklonišča v kleti ali ni mogoče najti zavetja v kakem drugem zasebnem kletnem zaklonišču v neposredni bližini, je treba za zaklonišče izbrati primerne prostore v pritličju, seveda predvsem v notranjosti stavb, ki niso direktno izpostavljeni zunanjemu učinku zračnega pritiska. Sicer pa morajo biti v tem primeru zunanje stene zavarovane s primernim nasipom.

Toda ni še dosti, da je za zaklonišče določen kak kletni prostor. Ta prostor je treba tudi primerno izgraditi in ojačiti. Zlasti glede podpiranja so mnenja laikov različna. Najbolje je, če je vsaka zaklonišča klet podprta ter ima opažen strop. Na vsak način pa je to potrebno pri več kot enonadstropnih stavbah. Pri pritličnih in enonadstropnih hišah podprije ni nujno potrebno, če je strop kleti iz železobetona ter so stropovi solidno narejeni in dimenzionirani s tako varnostjo, da sami zdrže težo ruševin hiše. Podpiranje tudi ni nujno potrebno, kjer so oboki iz opeke, če so stavbe samo pritlične — pač pa mora biti pri enoin večnadstropnih stavbah tak obok trdno podprt, ker sam ne vzdrži teže ruševin, posebno če bi bil neenakomerno obremenjen.

Zavarovanje z opaženim stropom in podporami služi zaščiti pred ruševinami lastne stavbe. Pri zavarovanju zaklonišča proti učinku zračnega pritiska pa velja, da je normalno masivno betonsko zunanje zidovje delno ali v celoti v zemljo izkopane kleti toliko odporno, da vzdrži stranski zračni pritisk. Pač pa morajo biti odprtine v območju zaklonišča obvarovane s tem, da jih zazidamo ali zavarujemo. Te odprtine, ki ne služijo za zasilne izhode, je najbolje zavarovati tako, da jih zazidamo z zidom iz opeke 30 cm jakosti ali pa obložimo z usločenimi betonskimi kladami 15 do 20 cm jakosti. Nadalje jih je mogoče zaščititi s pomočjo gramoza 40 cm ali peska 50 cm jakosti najbolje v trdnih lesenih zabojih. Naposled je mogoča zaščita odprtin z vertikalno leseno steno tesno se prilegajočih tramov 20 cm debeline. Seveda morajo biti te naprave dobro podprte, povezane in zasidrane ter morajo pokriti ne le odprtino samo, temveč morajo segati vsaj še 20 do 30 centimetrov nad te odprtine. Poudarjamo, da je med naštetimi primeri najuspešnejše zavarovanje z usloženimi betonskimi kladami, kakršne vidimo tudi že v Ljubljani n. pr. v Križevniški ulici. Tako zavarovanje je najboljše zlasti pri okenskih ali drugih odprtinah zaklonišča, ki leže vertikalno in nad zemljo, torej tam, kjer lahko deluje zračni pritisk neposredno v prostore zaklonišča.

Posebno pažnjo moramo posvetiti zasilnim izhodom. Pri teh izhodih moramo računati z možnostjo, da se ljudje v zavetju sami rešijo iz oklepa ruševin, če zunanja pomoč ne more biti takoj na mestu, na kar moramo pri večjem napadu računati. Zasilni izhod mora biti narejen tako, da skozi njega neposredni zračni pritisk v zaklonišče ni mogoč, obenem pa moramo tudi zagotoviti, da se je mogoče izpod ruševin izkopati skozi ta zasilni izhod. Prvo dosečemo s tem, če zasilni izhod ni v glavnem prostoru zaklonišča, ali pa, če odprtino zavarujemo z varovalno steno zunaj ali znotraj stavbe, kakor je pač mogoče. Drugo pa dosežemo z napravo solidnih pristreškov in tramov, ki so primerno podprti in zasidrani, kakršne so si omislili že nekateri gospodarji v Ljubljani. S tem je zasilni izhod neposredno zavarovan, da nas ne morejo zasuti ruševine hiše, obenem je pa olajšano delo odkopavanja. Če je pristrešek narejen iz stene tesno se prilegajočih tramov 20 cm močnih, bo zasilni izhod zavarovan tudi še proti drobcem in izstrelkom ter deloma proti učinku zračnega pritiska, vendar pa mora ta poševna stena na obeh straneh segati čez odprtino izhoda.

Dobro je, če je več zasilnih izhodov v raznih delih poslopja. Posebno priporočljivi zasilni izhodi pa so kletni proboji v strnjenem stavbnem sistemu, kar še posebno olajša reševanje iz zasutega zaklonišča.

Na vse navedene okoliščine moramo pri ureditvi hišnih zaklonišč paziti s posebno vestnostjo. Samo če bodo ti temeljni pogoji izpolnjeni, bo zaklonišče ustrezalo namenu, torej zavarovanju življenja prebivalcev hiše. Seveda pa moramo misliti tudi na potrebno stransko opremo, orodje, vodo, klopi, razsvetljavo in zdravila za prvo pomoč.

Za današnji dan

Koledar

Petek, 17. sušca: Patrik, škof; Jedert, devica; Jan, Sarkander, mučenec.

Lunina sprememba 17. sušca: zadnji krajec ob 21.5. Herschel napoveduje ob jugu dež.

Sobota, 18. sušca: Ciril Jeruzal., škof in cerkveni učenik; Narcis, škof in mučenec; Edvard, kralj in mučenec.

Dramsko gledališče

»Matura«. Izven. Ob 18.

Operno gledališče

Zaprto.

Kino Matica

»Zadeva dr. Grippen«. ob 15, 17 in 19.

Kino Union

»Pravica mladine«. Predstave ob 16, 19.15.

Kino Sloga

»Noč brez slovesa« ob 15, 17 in 19.

Kino Kodeljevo

»Jenny in gospod v fraku« ob 19.

Lekarniška služba

Nočno deturno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Vsak zaveden Slovenec bo podpisal vsenarodno protikomunistično spomenico!

Dramsko gledališče

Petek, 17. marca, ob 18: »Matura«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Sobota, 18. marca, ob 18: »Razbiti vrč«. Red A.

Operno gledališče

Petek, 17. marca: Zaprto.

Sobota, 18. marca, ob 18: »Gorenjski slavček«. Red Sobota.

Foerster »Gorenjski slavček«, opera. — Osebe: Majda — Zamejič-Kovičeva, Minka — Vidalijeva, Franjo — Lipušček, Chansonette — Janko, Ninon — Kreštova, Francozinji — Baukartova in Sancinova, Štrukelj — Betetto, Rajdelj — Banovec, Lovro — Dolničar, krčmar — Gregorin, sel — Pianecki. Dirigent S. Hubad, režiser E. Frelih, scenograf inž. Franc, koreograf P. Golovin.

~

Nedeljske predstave v Operi in Drami. Za predstave v nedeljo, 19. t. m., v Operi in Drami veljajo vstopnice, ki so bile kupljene za preteklo nedeljo, 12. t. m. Vse predstave v Operi in Drami, razen »Cvetja v jeseni«, so razprodane in ni nanje nobenih vstopnic več. Le za »Cvetje v jeseni«, ki bo igrano v nedeljo popoldne zadnjič v letošnji sezoni, so še prostori na razpolago in so vstopnice v prodaji od danes dalje v Operi pri dnevni blagajni od 10.30— 12.30 in od 16 do 18.

Dobra knjiga

je vrsah človeku v večjo oporo kakor prijatelj. Po knjižnici vsak lahko sodi, kakšen je tisti, ki je knjige kupoval. — Kdor kupuje knjige slovenske knjižnice, je brez skrbi, da bi slabo izbral.

Zadnje knjige — Malet: **Brez doma** morda še nimate. In vendar je v vaši knjižnici ne sme manjkati — Z lepo naslovno Trinovo sliko ji bo v okras

Bestimmungen über den Missbrauch der Verdunkelung

Auf Grund der mit in Artikel 7 der Verordnung des Obersten Kommissars vom 19. Oktober 1943 erteilten Ermächtigung erlasse ich nachstehende Ausführungsbestimmungen:

Art. 1. Diebstähle, die unter Ausnutzung der Verdunklung begangen werden, sind ausnahmslos mit dem Tode zu bestrafen.

Art. 2. Für die Durchführung des Verfahrens ist der Sondergerichtshof für die öffentliche Sicherheit zuständig.

Art 3. Diese Ausführungsbestimmungen treten rückwirkend mit 1. Februar 1944 in Kraft.

Triest, am 17. Februar 1944.

Der Leiter der Justizabteilung des Obersten Kommissars in der Operationszone »Adriatisches Küstenland«:

Dr. Paul Messiner e. h.

Izvršilne določbe glede izkoriščanja zatemnitve

Na osnovi pooblastila, podeljenega mi v členu 7 naredbe Vrhovnega komisarja z dne 19. oktobra 1943, izdajem naslednje **izvršilne določbe:**

Člen 1. Tatvine, ki se izvrše z izrabo zatemnitve, se brez izjeme kaznujejo s smrtjo.

Člen 2. Za izvedbo postopka je pristojno posebno sodišče za javno varnost.

Člen 3. Te izvršilne določbe stopijo v veljavo z vzvratno močjo od dne 1. februarja 1944.

Trst dne 17. februarja 1944 Vodja pravosodnega oddelka Obersten Kommissars in der »Operationzone »Adriatisches Küstenland«: Dr. Paul Messiner s. r.

Dijakom

ki čutijo resnično željo po znanju, je knjiga nujno potrebna. In lepa dolžnost vsakega dijaka je, da čimbolj spozna domače slovstvo. Seveda je najboljše, če ima čim več knjig slovenskih pisateljev v svoji knjižnici. Da omogoči slovenskim študentom uresničitev te želje, je Zimska pomoč razposlala po šolah raznašalce tombolskih tablic za knjižno tombolo. Tako je dala študentom izredno priliko, da si bodo mogli povečati knjižnico z izbranimi slovenskimi knjigami.

Poizvedovanje

Jelisava Barl, 13 letno dekletce, visoke postave 1.60 m), oblečena v rdečkastosvetlo obleko, plavi, na kratko ostriženi lasje, je odšla v torek, 14. t. m. neznanokam od doma z neko svojo prijateljico in se še ni vrnila Ker sta si prijateljici verjetno izmenjali plašče, je morda tudi v svetlorjavem plašču. Mati vdova, ki ji je Jelisava edini otrok, prosi dobre ljudi, ki bi otroka videli ali kaj zvedeli o njem, da sporoče to na njen dom, Podmilščakova 1.

Javna zahvala. Gospod primarij dr. Oton Bajc, kirurg-specialist, je izvršil v mojem črevesju težko operacijo; s svojo spretno roko me je iztrgal iz rok smrti. — Za to veliko dobroto se mu s tem najprisrčneje zahvaljujem. — Ker mu njegove velike naklonjenosti in ljubeznivosti ne morem sam povrniti, zato prosim dobrega Boga, da naj mu On plačuje na tem in na drugem svetu. Njegovima asistentoma gg. dr. Ivanu Janežu in dr. Gvidonu Čadežu se enako zahvaljujem. Tudi s. sestram v Leonišču prav lep: Bog plačaj! — Leopold Erzin, župnik — begunec.

25 obletnica smrti Ivana Cankarja. Naša Drama se bo oddolžila spominu velikega pisatelja, ki je dal naši dramatiki vrsto odrskih del, v katerih je zajeta vsa lepota in pomembnost slovenskega jezika, obenem pa orisana duša in čud našega človeka v široki amplitudi od najsubtilnejših liričnih in dramatičnih čustvenih vzponov pa do komike in farse, z uprizoritvijo njegove lirične igre hrepenenja »Lepa Vida«.

Dnevne novice

Ribničani! V soboto, 18. marca, bo v stolnici ob 8.30 pri brezjanski Materi božji sv. maša v poseben namen za vas. Pridite vsi, ki ste kot begunci v Ljubljani in povabite še svoje znance. — V nedeljo, 19. marca, bomo imeli sv. mašo in pridigo ob devetih v Slomškovem zavodu, Poljanska 6. Pridite polnoštevilno, da bomo kot farna družina obhajali praznik sv. Jožefa!

Begunci in rojaki iz župnij Žužemberk in Šmihel pri Žužemberku bomo imeli v nedeljo, 19. t. m., skupno pobožnost. Ob 8.30 bo sv. maša v stolnici pri oltarju Marije Pomagaj v zahvalo za srečno rešitev in za varstvo naših družin. Ob 14 pa se zberemo pri Kraljici miru v uršulinski cerkvi na Kongresnem trgu, kjer bo govor in pete litanije. Vabljeni tudi rojaki iz sosednih župnij!

Obrtniki in rokodelci, mojstri in pomočniki! V nedeljo, 19. t. m., je praznik vašega zavetnika sv. Jožefa. Zberite se vsi, kakor vsako leto, ob 7 v Križankah, kjer bo za vas sv. maša in skupno sv. obhajilo.

V spomin polletnice smrti pokojnega gospoda profesorja Stanka Petelina bo brana sv. maša v ponedeljek, 20. t. m., ob 7 zjutraj pri oltarju Marije z Brezij.

Sv. maša zadušnica za pokojno gospo Ivanko Grohar bo danes v stolnici ob 7 pri oltarju sv. Rešnjega Telesa.

Trnovčan in mesarski mojster g. Avbelj Jože je ob svojem godu daroval Vincencijevi konferenci v Trnovem 500 lir za reveže. Bog plačaj!

Že v prvih dneh so MEJAŠI naleteli pri bralcih na splošno pozornost in prijazen sprejem. MEJAŠI so vredni, da jih slehernik prebere in bodo v bodoče okras slehern knjižne zbirke. — Razveselite Jožete in Jožice ter jih obdarujte za god z MEJAŠI!

Ne pozabite torej: **Mejaši**

Še žive čarovnice. Seveda le v pravljicah, kjer jih prikazujejo navadno kot nelepo in hudobne in grde spake, jahajoče na metlah. En tak primerek posebljene grdobe in hudobije boste lahko videli v nedeljo ob 16 na frančiškanskem odru. Vstopnice dobite v predprodaji pri blagajni v frančiškanski pasaži dnevno od 10—12.30 in od 17—18.30.

INSTRUKCIJE za SOLO!!! NOVI TRG 5. Novi strojepisni tečaji pričenjajo 20. in 21. marca. Vpisovanje dnevno. — Informacije, prospekti: »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Za stare onemogle Ljubljančane v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je podaril g. Emil More 100 lir v počastitev spomina pokojne gospe Justi Oset. Mestno županstvo izreka dobrotniku najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

Prof. dr. Karlo Lušteky je odpotoval in do nadaljnjega ne ordinira.

Začetek pouka v operni baletni šoli. V soboto, 18. t. m., se prične pouk v baletni šoli. Otroci, ki so bili sprejeti in imajo šolski pouk popoldne, bodo imeli prvo uro baletnega pouka v soboto ob 8, tisti, ki imajo šolski pouk dopoldne, pa bodo imeli prvo plesno uro v soboto ob 16. Vsi naj prinesejo lahke poletne obleke in telovadne copate s seboj.

~

Kundmachungen der Ernährungsanstalt

Fleischverkauf auf den Abschnitt »13 MR«

Verbraucher bekommen am Samstag, den 18. d M. bei ihren Metzgern je 20 dkg Rindfleisch gegen Abgabe des Abschnittes »13 Mr«, der Märzgrundlebensmittelkarte, ausgegeben vom SVA in Laibach. Eine Hälfte der Verbraucher bekommt auch 5 dkg Fleischerzeugnisse auf denselben Abschnitt, die andere kommt bei der nächsten Verteilung an die Reihe. Die Namen von Metzgern, die Fleischerzeugnisse verkaufen werden, werden nachträglich bekanntgegeben.

Abgabe von Maismehl

Händler, die das Maismehl für den Monat März noch nicht behoben haben, sollen es vom Lager des »Prevod« in der Schlachthalle in folgender Reihenfolge abholen: Am Freitag, den 17. d. M. vormittags Händler mit den Anfangsbuchstaben A-K, nachmittags L-M, am Samstag, den 18. d. M. vormittags N-S und am Montag, den 20. d. M. vormittags Š bis Ž. Verbraucher, die Maismehl für den Monat März noch nicht erhalten haben, bekommen es nach dem 20. d. M. bei ihren ständigen Händlern. Die Laibacher Bevölkerung wird neuerlich aufmerksam gemacht, dass das Wechseln des Händlers nur mit der vorhergegangener Bewilligung des »Prevod« gestattet sei.

Obvestila Prevoda

Prodaja mesa na odrezek »13 Mr«

Potrošniki bodo prejeli v soboto, dne 18. t. m. pri svojih mesarjih 20 dkg govedine proti odvzemu odrezka št. »13 Mr« marčeve živilske nakaznice ,izdane od Mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Polovica potrošnikov bo prejela tudi 5 dkg mesnih izdelkov na isti odrezek. Ostali potrošniki bodo prejeli mesne izdelke pri prihodnji delitvi. Prodajalce mesnih izdelkov bomo javili naknadno.

Oddaja koruzne moke trgovcem

Trgovci, ki še niso dvignili koruzne moke za mesec marec, naj to dvignejo v skladišču »Prevoda« na klavnici II po naslednjem redu: Trgovci z začetnicami A—K, v petek, 17. t. m. dopoldne, L—M, v petek, 17. t. m. popoldne, N—S v soboto, 18. t. m. dopoldne in Š—Ž v ponedeljek, 20 t. m. dopoldne.

Potrošniki, ki koruzne moke za mesec marec še niso prejeli, naj to dvignejo pri svojih stalnih trgovcih po 20. t. m.

Ponovno opozarjamo prebivalstvo Ljubljane, da prestop od enega trgovca k drugemu, ni dovoljen brez predhodnega dovoljenja »Prevoda«.

Novi grobovi

† **Vera Koritzký.** Za vedno je zatisnila oči gospa Vera Koritzký rojena Furlan. Blago mater bodo pokopali v soboto ob treh popoldne iz kapele svetega Jožefa na Žalah.

Naj rajni sveti večna luč, njenim dragim naše iskreno sožalje.

Zgodovinski paberki

17. sušca

1523. leta — datum se ne da točno ugotoviti — se je rodil v Polhovem gradcu Martin Pegius — slovensko ime ni znano, znamenit jurist in astrolog. Zgodaj osirotelega nadarjenega dečka je vzgajal neki trgovec. Kje, kdaj in kaj je študiral, ni znano. V. Rotmar poroča, da je bil skoraj samouk. Kot nekako desetleten dečko je odšel na Bavarsko, kjer je ostal 20 let. Kako je prišel tja, se ne da dognati. Leta 1552. je postal doktor prava na univerzi v Ingolstadtu. Živel in delal je v raznih krajih, večji del v službi salzburških nadškofov. Njegov sodobnik Martin, opat pri Sv. Petru v Salzburgu, piše o njem »bil pa je tu neki Martin Pegius, po narodnosti Dalmatinec, mož, ki je bil doktor obojnega prava, nadškofov svetovalec, zelo vešč latinščine, grščine in hebrejščine, izredno učen, jako spoštovan in pri nadškofih kaj priljubljen«. Kljub temu so ga, kot poroča opat dalje, 1581. leta z ženo vred prepeljali na salzburški grad, kjer je ostal zaprt do svoje smrti. Dolžili so ga, da je podkupljen storil v svojih sodbah mnogo napačnega proti vesti in svoji dolžnosti. Ker se je pečal tudi z matematiko, so obdolžili njega in ženo čarovništva. O njegovi krivdi ne moremo ugotoviti nič točnega. Umrl je 1592. leta in je pokopan na pokopališču pri Sv. Petru v Salzburgu. Pegius je napisal celo vrsto pomembnih pravnih del, udejstvoval pa se je tudi na polju astrologije in retorike. Pegius je bil za svojo dobo v razvoju izredno bogate pandektarne literature v začetku novega veka pomemben še zato, ker je spoznal, da latinski pisana pravna dela otežujejo ne le strankam, marveč tudi njihovim jezikovno ne dosti izobraženim zastopnikom in ljudskim sodnikom poznavanje recipiranega tujega prava in je zaradi tega začel pisati pravna dela v nemškem jeziku Nelatinsko pisana dela so bila takrat še tako redka, da se v predgovoru izrecno opraviči in utemeljuje, zakaj piše nemško. V zgodovini nemške pravne literature se v tej dobi nemško pisane knjige še komaj omenjajo. Obravnaval je v nemškem jeziku ona glavna pravna vprašanja, na katera je v svoji praksi največkrat naletel. Drži se zvesto nauka in sistema rimskega prava in je prvi prevedel Justinianov kodeks, ki mu je glavna osnova veljavnega cesarskega prava, v nemščino, oziral pa se je v svojih delih predvsem na domače razmere in običaje. Pegiusovi glavni pravni spisi so dosegli po sedem in več izdaj v teku poldrugega stoletja in uživali nezmanjšan sloves do uveljavljenja velikih zasebnopravnih zakonodaj 18. in 19. stoletja. Čeprav je glavni pomen Pegiusov v pravoznanstvu, je obsegal krog njegovega zanimanja v smislu polihistorskih stremljenj njegove dobe tudi druga področja znanosti od klasične literature pa preko matematike in medicine do teologije. Tako je Pegius po svojem delovanju eden najznamenitejših naših rojakov, ki na svojo domovino ni nikdar pozabil, temveč je namenoma množil njeno slavo.

1813. leta je izdal pruski kralj Friderik Viljem III. proglas »An mein Volk«. Za boj sposobni možje so hiteli od vseh strani in se uvrščali v oddelke pruskega domobranstva, trdno odločeni zmagati ali pa častno umreti.

KULTURNI OBZORNIK

Umetnostni zgodovinski Zbornik za l. 1943

Med znanstvenimi revijami, ki izhajajo v tem času in pričajo o delu naših raziskovalcev slovenske kulturne preteklosti ter o sodobni znanstveni tvornosti, lahko uvrščamo v prvo vrsto **Zbornik za umetnostno zgodovino**, ki ga izdaja Umetnostno zgodovinsko društvo v Ljubljani pod predsedstvom dr. Windischerja, ter v uredništvu **univ. prof. dr. S. Steleta.** Zdaj je izšel celoten XIX. letnik, sicer še za leto 1943 in sicer na 108 straneh ter na lepem umetniškem papirju, kar je potrebno zaradi številnih klišejev, ki so za umetnostno revijo neobhodno potrebni. Uvodno študijo v ta letnik je napisal sam urednik **univ. prof. dr. Fr. Stele,** in sicer pod naslovom **»Mariborska stolnica«.** V letih 1938—1940 se je vršila namreč pod vodstvom Spomeniškega urada v Ljubljani, velika restavracija mariborske stolnice, ki jo je vodil arhitekt Marijan Mušič. Pri tej priliki so se odkrile razne zanimivosti umetnostno zgodovinskega značaja, o katerih sedaj poroča profesor Stele in jih ocenjuje z umetnostno zgodovinskega stališča. Tu je v kratkem podana 700 letna zgodovina te cerkvene stavbe. Prvotna stavba, ki je ohranjena še v osnovi sedanje stavbe, je bila triladijska bazilika s tremi apsidami toda brez prečne ladje. Južna arkada je čistega romanskega značaja, dočim severna ne, kar je vodilo v neko neskladje, kar je l. 1520, ko je bilo postavljeno gotsko obočje, neprijetnost še povečalo. Tako mešanje romanskega in gotskega sloga je bilo značilno za XIII. vek, ko je cerkev nastala. Tedaj je bila ta cerkev posvečena sv. Tomažu Akvinskemu, po l. 1520 pa sv. Janezu Krstniku, kateremu je še sedaj. Stele se natančneje peča z arhitektonsko problematiko cerkve, ugotavljajoč razne sestavine, ter jo označuje kot delo več mojstrov, kar kažejo tudi kamnoseški znaki. Tako je mlajši mojster vnesel že več gotskih elementov. Za starost stavbe je značilen njen alpski konservativni romanski značaj, ki ne kaže še sledov v XIII. veku po avstrijskih in ogrskih deželah se razširjajoče dunajske stavbarske šole. L. 1430 je bila odstranjena romanska apsida ter nadomeščena z dolgim korom. L. 1445 so bile stranske ladje in pevski kor obokani. Po požaru l. 1512 so okoli l. 1520 povišali tudi srednjo ladjo in doslej raven strop obokali z mrežasto obliko. L. 1601 je zopet požar uničil stavbo, l. 1621 pa je bila zopet restavrirana. Tedaj je dobila tudi sedanji zvonik ter bogato rezljani oltar. Prizidali so tedaj tudi baročne stranske oltarje ter je dobila tako podobo, kakor jo ima danes. Ko je l. 1859 postala stolnica lavantinske škofije, je imela 19 baročnih oltarjev. V l. 1885—1904 je bila restavrirana v »čisto slogovno« gotiko nazaj, ter so odstranili ves barok, razen treh oltarjev, pridižnice, kapel in korarskih sedežev, romanske arkade in ladje pa so bile gotsko obzidane. Ob koncu razprave je ikonografska razlaga raznih reliefov in živalskih figur, vrat itd., ki se nahajajo v cerkvi. Gotsko Marijino soho postavlja pisatelj v XV. st. (Mihael Pacher). Po znakih skuša določiti tudi kamnoseke. Tako je s to razpravo, ki jo ponazarjajo mnogi klišeji, podal monografično obdelavo mariborske stolnice, ki je zdaj nanovo restavrirana.

Drugo razpravo je napisal rektor univerze, **prof. dr. Milko Kos** pod naslovom **»Pečat in grb mesta Ljubljane«.** Pisatelj sledi zgodovini ljubljanskega grba, ki danes predstavlja »na griču stolp, na stolpu zmaj«, do XIV. st. nazaj in ugotavlja zanimive metaformoze ljubljanskega grba. Najstarejši pečat je iz l. 1280 in predstavlja — kot sodi pisatelj — na primitivni način mestno obzidje s stolpom, kar naj bo viden znak, da je Ljubljana mesto. Ta pa ni bil dolgo v rabi, kajti l. 1305 je bil že drugačen, kakor ga kaže pečat na neki listini, takšen, kakor je danes v osnovi mestnega grba: izza mestnega obzidja dvigajoč se mestni grad! Zadnja vporaba tega pečata je dokazana za leto 1339. Pri tem se pečat drži starejšega načina iz XIII st., ko še prosto plava obzidje in ni podloženo s kakšnim gričkom, kot je bila drugod navada. V XV. st. pa se pojavi (za 1463 dokazano) nov pečat v gotskem slogu. Pečatnik pa ima za ročaj — Lintverna. Novost je v tem, da je grad postavljen na grič in da je vse skupaj vključeno v zaokrožen ščit, kar moremo smatrati že za grb mesta Ljubljane (preje samo pečat!) Tu so razni rastlinski znaki in »lintverna«, ki pa še ne spadata k grbu, temveč je samo okrasje. Verjetno je ta grb po l. 1442. Lintvern je bil še v XVI. st. vpodabljan izven grba, torej kot okras. Valvasor 1639 pa vpodablja zmaja že v grbu kot sestavni del (morda je vplival na to tudi ročaj starega pečatnika, ki ga še danes hrani Ljubljana!) Zato si Valvazor izmisli tudi legendo, zakaj ima Ljubljana zmaja: zato, ker ga je premagal Jazon, ko je prišel v Ljubljano; pa je tudi simbol čuječnosti. Odslej se pečat bistveno ni spreminjal. Kakor se vidi iz sedanjega grba, je pa zdaj postal celo glavna sestavina grba ter ga umetniki radi kar najbolj poudarjajo.

To sta glavni razpravi tega Zbornika. Ostala vsebina je referativnega in društvenega značaja. Msgr. Steska poroča o slovenskih umetninah v zagrebškem »Diecezanskem muzeju«, med njimi so zastopani tudi ljubljanski umetniki Brodnik, Eisendardt, Dekleva, Jurjevič, Herrlein, Kauperz, Metzinger, Robba (zagrebški oltarji!), Miller in Šubic Janez. **Ante Gaber** poroča o drobižu iz starih katalogov raznih umetnostnih razstav, ki hranijo mnogo zanimivosti.

Kronika poroča o smrti Jožeta Gregorača (Stele), ki je umrl v Novem mestu, o smrti župnika Avseca (Steska), o podobarju Grošlju (Steska), Fr. Jontezu (Steska), J. Jerebu (Steska). Nato sledi poročilo o občnem zboru **Narodne galerije,** iz katerega je razvidno, kaj je to društvo napravilo v tem letu in koliko umetnin je nakupilo ter sporočilo o **Varstvu spomenikov,** ki ga je podal konservatorski urad. Obsežne umetnostnih zgodovinskih del zaključuje lep Zbornik, ki zasluži vso podporo javnosti (letno stane 30 lir, kar je obenem tudi že članarina društva). td

Ne krvavi prvič naš slovenski narod

33

Hrabri Jurišić prekrižal sultanove načrte

Sulejman sam ni bil hotel skleniti s Ferdinandom premirja, pač pa je to dovolil Zapolji. Na ta način si je hotel zavarovati nekaj časa mir, da bi se mogel pripraviti na odločilen spopad s Ferdinandom in nemškim cesarjem Karlom V. Ferdinand se je tega zavedal, napel je vse sile, da bi mogel sultana čim bolje sprejeti. V ta namen je dosegel znatno pomoč pri svojih dednih deželah in tudi v Nemčiji. Posrečilo se mu je zbrati okoli 100.000 mož. Vendar je poskušal še enkrat doseči mir s sultanom, a brez uspeha.

Sultan je 24. aprila 1532 krenil s 300.000 vojaki in 120 topovi iz Carigrada. (Nekateri viri navajajo skoraj dvakrat večje številke.) Sklenil je obračunati s samim nemškim cesarjem in španskim kraljem Karlom V., ki ga je še imel za enakovrednega nasprotnika, Ferdinanda pa je zaničljivo imenoval »mali gospodek«. Pri Osjeku je turška vojska prešla Dravo. Od tu je sultan pisal Ferdinandu izzivajoče pismo, v katerem pravi, da se ne namerava vojskovati z njim, ampak s španskim kraljem. Ta naj ga pričakuje na nemški meji, če ima pogum, sicer naj mu plača v znak podložnosti tribut.

Turška vojska to pot ni šla ob Do[illegible]mpak preko jugozahodne Ogrske skozi ozemlje ogrskih Slovencev, ki so zdaj občutili vso strahoto turškega nasilstva. Ne da bi se mu kdo uprl, je prišel sultan do malega utrjenega mesta Kisek ob štajerski meji. V bližini mesta je bil tedaj oddelek 28 lahko in 10 težko oboroženih konjenikov, s katerimi se je hotel Nikola Jurišić umakniti k glavni vojski na Dunaj. Ker pa se je mnogo okoličanov zateklo v mesto, se je odločil, da bo Kisek branil. Iz pribeglih kmetov in meščanov je sestavil posadko 700 mož. Medtem, ko se je v mestu urejala obramba, so začeli Turki obstreljevati obzidje s svojimi topovi. Vendar posebne škode niso naredili, kajti krogle niso bile večje od jajc. 14. avgusta so začeli Turki mesto naskakovati in napravljati podkope. Ko se je nekje zaradi tega zrušil zid v dolžini 16 metrov, je posadka toliko časa odbijala napadajoče Turke, da je bila vrzel spet zadelana. Posebno hud je bil dvanajsti naskok dne 28. avgusta, ko so že štiri turške zastave plapolale na mestnem obzidju. Po odbitem naskoku je Jurišić takole poročal Ferdinandu: »Od naših 700 oboroženih kmetov je že polovica popadala. Smodnika, ki sem ga kupil za 300 goldinarjev, imam le še en cent. Le milost božja nas čuva; bodi milostljiva moji duši.« Vendar je hrabri Jurišić odbil vse sultanove pozive, naj se vda. Turki so poskušali še zadnji glavni naskok. Posadka je izgubila v boju 60 mož, poveljnik sam je krvavel iz dveh ran. Skozi odprtine v obzidju so pritiskali Turki v mesto in osem njihovih zastav je že plapolalo na obzidju. Tedaj so zagnali obupani starci, žene in otroci tako strašen vik, da so se Turki zmedli in se pričeli umikati, misleč, da imajo pred seboj nove čete. Pozneje so Turki govorili, da jih je jezdec z ognjenim mečem gonil z obzidja. Kristjani so bili prepričani, da jih je rešil sv. Martin. »Moj smodnik je bil že popolnoma porabljen,« je pisal Jurišić kralju, »kar je še mojih ljudi ostalo živih, je izgubilo ves pogum. Niti eno uro se ne bi mogel več braniti«.

Tri ure po odbitem naskoku je naznanil veliki vezir Jurišiću, da mu je pri sultanu izprosil milost in ga pozval, naj pride k njemu na pogovor. Na njem je Ibrahim Jurišiću povedal, da mu sultan mesto podari, zahteva le, da natakne turško zastavo na mestno obzidje. Jurišić je temu rad ustregel in 30. avgusta je turška vojska odkorakala izpred Kiseka. V plačilo za junaško obrambo je podaril Ferdinand Kisek Jurišiću v dedno last.

Sulejmana je minila volja, da bi udaril proti Dunaju, poslal je tja le četo akindžijev pod Kasim begom, ki je štela okoli 15.000 mož. Toda zbrane Ferdinandove čete so roparje strahovito potolkle. Sultan sam je šel proti Gradcu. Povsod so pogorišča in razvaline zaznamovale pot mogočnega turškega cesarja. Pred vojsko so šli Tatarji pod svojim kanom. Predirjali so pokrajine na levem bregu Mure in požgali so vse vasi, ki so jih srečali na poti, tako da so ponoči ognjeni zublji, podnevi pa oblaki dima kazali glavni vojski pot. 11. septembra je prišel sultan pred Gradec, vendar je krenil naprej, ne da bi poskusil napad. Medtem je Kacijanar hitel z Dunaja Gradcu na pomoč. A zasledovanje sovražnika je moral opustiti in nekaj časa ostati v mestu, da so se utrujeni vojaki odpočili. Pavle Bakič pa je s kranjskimi konjeniki dohitel pri Lipnici turško zadnjo stražo, 500 Turkov posekal, 50 pa ujel. Pri Mariboru je zgradil Ibrahim v štirih dneh preko Drave most, kar je bilo za tedanje čase izreden uspeh. Za nagrado je dobil od sultana dragocenega konja in lepo vsoto denarja. Ko se je turška vojska utaborila na Ptujskem polju, je divjala po okolici in zavzela več gradov. Večji oddelek se je 20. septembra spustil še preko Save, verjetno pri Brežicah, in po dolini Krke prišel do Novega mesta in Toplic ter se po isti poti vrnil nazaj. Drugi turški oddelki so od Celja krenili ob Savinji navzgor in prišli do Gornjega grada. Vsa Kranjska s Krasom je trepetala, kajti dim gorečih vasi nad Kamnikom se je videl prav do Ljubljane. Vendar tod Turki niso daleč vdrli na Kranjsko.

Gornji del nagrobne plošče Ivana Kacijanarja

Kaj je novega pri naših sosedih?

S Spodnje Štajerskega

Zborovanje propagandistov v Trbovljah je sklicalo okrožno vodstvo. Na zborovanju je bilo več predavanj, ki so dala propagandistom potrebno snov za nadaljnje delo. Podrobno je bilo obravnavano prosvetno udejstvovanje, ki se je v območnem trboveljskem okrožju lepo uveljavilo. To najlepše dokazujejo trboveljski simfonični orkester, rudarske godbe v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku ter trboveljski rudarski pevski zbor. Na športnem področju je treba posebej omeniti trboveljski nogomet. V nadaljnjih predavanjih so obravnavali še naloge in pomen tiska, vojaški in politični položaj in ukrepe za letalsko zaščito.

Novo dnevno otroško zavetišče v Loki pri Zidanem mostu je bilo pred nedavnim izročeno svojemu namenu. Vodja okrožnih uradov Otto je zavod odprl, nakar je bil ogled prostorov.

Ljudska šola v Zagorju za zimsko pomoč. Otroci ljudske šole v Zagorju so v februarju nabirali za zimsko pomoč. Posamezni razredi so tekmovali med seboj in vsega skupaj nabrali znesek 590.72 mark.

Koncert godbenikov SS v Ljutomeru. Pred nedavnim so SS godbeniki priredili v Ljutomeru glasbeni večer, ki je vrgel vsega skupaj 800 mark za zimsko pomoč.

Nesreče. 60letni kolar Martin Beros iz Tezna pri Mariboru je pri padcu dobil notranje poškodbe. Podrl ga je avto, kakor tudi 30letnega Ferdinanda Ognerja iz Maribora in 51letno polirjevo ženo Jožefino Ferluga iz Tezna. Ogner je dobil poškodbe na nogi, žena pa se je potolkla po vsem životu.

Iz Hrvaške

Imenovanje v zun. ministrstvu. Prejšnji ravnatelj hrvatskega propagandnega urada dr. Vilko Rieger, je imenovan za šefa političnega oddelka v hrvatskem zun. ministrstvu. Pred tem imenovanjem je bil Rieger profesor na zagrebški komercialni šoli.

Preskrba vinogradnikov z modro galico. Hrvatske oblasti se trudijo, da bi tudi to leto preskrbele svoje vinogradnike z zadostnimi količinami modre galice. V ta namen bodo morali zainteresirani krogi preskrbeti odnosno oddati predpisane količine medenine.

Ustanovitev zadruge »Dom« v Zagrebu. V zadružni register pri Trgovskem sodišču v Zagrebu je prijavljena nova zadružna organizacija »Dom« v Zagrebu. Novoustanovljena zadruga bo za svoje člane zidala in kupovala hiše, oddajala v njih stanovanja in za člane iz poslovnega sveta gradila tudi poslovne prostore. Zadružni delež znaša 1000 kun. Kot člani ravnateljstva zadruge so vpisani gozdarski inspektor Alfonz Hribar, vseučiliški profesor dr. Pavel Kvakan in priv. uradnik Velimir Lovrenčič. Vsi iz Zagreba.

Zavarovalni prispevek za zavarovanje tobačnih nasadov. Glavno ravnateljstvo za kmetijstvo v Zagrebu je izdalo odredbo, s katero je določilo višino zavarovalnega prispevka za zavarovanje tobačnih nasadov pred točo na ta način, da je odredilo višino tega prispevka za lansko leto na 4.5% skupne vrednosti oddane količine tobaka.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

V mladini je bodočnost

Upraviteljstvo prve mestne deške ljudske šole na Ledini, ki ima sedaj malo skrajšan pouk v šolskih prostorih Marijanišča na Poljanski cesti, je priredilo v nedeljo 12. marca popoldne za starše svojih učencev roditeljski sestanek. Polno zasedena dvorana v Marijanišču je pokazala, kako cenimo starši take sestanke in zanimanje udeležencev kaže njihovo potrebo. Taki sestanki zbližajo šolo in dom in odkrijejo različne probleme, katerih medsebojna, vzajemna rešitev nudi nade na boljše, vzgojne uspehe. Če sta šola in dom v stalnem medsebojnem stiku, je mogoče uspešno vzgojno delo, da morda eden ne podira, kar drugi gradi. Hvaležni smo zato g. upravitelju Vidru, ki nam je dal priliko udeležiti se takega sestanka, na katerem smo iz njenega poročila spoznali socialno stanje učencev ledinske šole in prizadevanje upraviteljstva, kako bi se učencem najboljše pomagalo v socialnem in vzgojnem oziru. Hvaležni smo predavatelju g. učitelju Perhariču, ki je v svojem, na višku stoječem predavanju podal smernice, na katerih naj bi temeljila prava vzgoja. Nakazal je veliko problemov, o katerih se bomo pogovorili na naslednjih roditeljskih sestankih, ki so obljubljeni in si jih starši iskreno želimo.

Stavbna sezona v letu 1943

Kljub vojni vihri je lani bilo v Ljubljani opažati srednje stavbno gibanje, ki se je osredotočilo na zidanje novih hiš in na razne adaptacije. Gradbeni urad sestavlja vsako leto zanimiv pregled o vseh novih stavbah, stavbnih adaptacijah in o ceniini vrednosti novih zgradb. Lani je bilo sezidanih 32 stanovanjskih hiš, to 12 pritličnostanovanjskih, 15 enonadstropnih, 2 dvonadstropni in 3 trinadstropne hiše. V teh novih hišah je bilo pridobljenih 91 stanovanj, tako 83 malih in 8 velikih stanovanj. Cenilna vrednost novih hiš znaša 7,562.110 Hr. Zazidana ploskev novih stanovanjskih hiš znaša skupaj 4.380.34 m². Lani je bilo dalje izvršenih 37 stanovanjskih adaptacij, s katerimi je bilo pridobljenih 6 novih stanovanj. Z vsemi novimi stavbami in adaptacijami je naraslo število vseh v Ljubljani obstoječih stanovanj 22.600.

Sekira poje na Opekarski cesti

Marsikdo je že občudoval lepo Opekarsko cesto, ko se je po njej oziral z velike Karlovske ceste. Prav s te točke je pogled na Opekarsko cesto in njen kostanjev drevored edinstven in diven. Stari so kostanji ob tej cesti. Mnogi stanovalci so se že pritoževali, da jim kostanji delajo preveliko senco, ki da ovira na gredah rast raznega sočivja in zelenjave. Pred dnevi so začeli v velikem drevoredu, ki je dolg nad 1 km, sekati posamezne kostanje. Drevored, ki je prav gost, bodo razredčili. Posekali bodo do 80 kostanjev. Opekarska cesta, odkar je kanalizirana, je ena najlepših cest v trnovskem okraju.

Razne nesreče in poškodbe

V Škrabčevi ulici št. 4 stanujoča Berta Smoletova je padla in si zlomila roko. — Jožica Špindlerjeva, 12letna obrtnikova hčerka, je po nesreči padla v lonec vrele vode. Dobila je močne opekline. — Miloš Cimperman, šestletni sin delavca, si je pri padcu zlomil desno roko. — V ljubljansko bolnišnico je bilo pripeljanih tudi več poškodovancev z dežele. V D. M. v Polju je konj brcnil v levo koleno 65letnega delavca Gregorja Suša. — V Logu pri Brezovici je cirkularka poškodovala desno roko 26letnemu delavcu Janezu Dolencu. — V Spodnji Slivnici je krožna žaga sedemletnemu posestnikovemu sinu Ludvlku Trontlju porezala prste desne roke.

Oddajniška skupina »Jadranske primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 17. marec:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napoved sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Vedra glasba — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Koncert klarinetnega tria — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Komorni zbor — Iz pesniškega sveta; Jan Plestenjak: Herodež — 19 Igra šramel »Štirje fantje« — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved sporeda — 19.45 Glasbena medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Iz opernega sveta (original): Vekoslav Janko, Ksenija Vidali, Janez Lipušček — 21 Dobre volje — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Zapoj si pesem, če te žalost tare.

Srebrne predmete

nakit, denar in zarne dragocenosti vam vnovči po najvišji ceni proti takojšnji gotovini

ALOJZIJ PLANINŠEK

Ljubljana, Knaflјeva ul. 5-I (biv. Dvorakova)

MALI OGLASI

SLUŽKINJO pridno in pošteno za večjo kmetijo na Štajerskem sprejmem. — Plača zelo dobra in obilna hrana. Za potne stroške in dovoljenje je preskrbljeno. Predstaviti se v trgovini z zlatnino A. Božič, Ljubljana, Frančiškanska 3.

MISI. PODGANE in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica 1.

HLODE hrastove, bukove, jelove, orehove, jesenove itd. kupim. Naslov: Lavrenčič, Ljubljana, poštni predal 205.

HLEVSKI GNOJ konjski, prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2214.

ZLATO ZAPESTNO URO znamke »Langendorf« sem izgubila v sredo, 15. t. m. ob 10 dop. ob Platzkommandatur v Gledališki ulici po Verdijevi ulici mimo klasične gimnazije do konca Tomanove ulice. Najditelja prosim, da jo proti visoki nagradi odda na Tržaški cesti 119.

JEDILNI PRIBOR alpaka, kompleten, 89 komadov s kaseto — prodam. Ogled v soboto popoldne. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2211.

ZGUBILA SEM žensko zeleno krilo, od Bežigrada do Vidovdanske ceste. Pošten najditelj naj ga odda v upravi »Slov.« pod št. 2213.

GOJZERCE št. 45 prodam. Žibertova 25-I.

TEL. **KINO »MATICA«** 22-41

Napeta kriminalna drama, ki je bila pred 15 leti senzacija svetovne javnosti

»Zadeva dr. Crippen«

Odlični igralci: Rudolf Fernau, Getrude Meyen, Rene Deltgen.

Predstave ob delavnikih: 15. 17 in 19

TEL. **KINO »SLOGA«** 27-30

Nov UFA-jin film bogate in globoke vsebine po noveli W. Kimmich-a s najmarkantnejšimi filmskimi umetniki

»Noč brez slovesa«

Tragična zgodba o nesodepolnem srečanju, usodni ljubezni in zanemarjenem zakonu.

Anna Dammann, Karl Ludvik Diehl, Hans Söhnker

Predstave ob delavnikih 15. 17 in 19

V nedeljo še matineja ob 10.30.

TEL. **KINO »UNION«** 22-21

Zaradi splošnega zanimanja predvajamo še danes!

Usoda moža, ki daje svojim zapečjskim poslom prednost pred družino — Resnična družinska slika današnjih dni:

»Pravica mladine«

V glavnih vlogah: Otto Wernicke, Hildegard Grethe itd

Predstave ob delavnikih ob 16 in 19.15

KINO »KODELJEVO«

Telefon 41-44

Izredno zanimiv in zabaven film s petjem in glasbo

»Jenny in gospod v fraku«

Gusti Huber, Johannes Heesters, Paul Kemp

PREDSTAVE: ob delavnikih ob 19 ob nedeljah: ob 14.30, 17 in ob 19.

Naročajte **»SVET«**

STAVBNO PARCELO 650 m² v Ljubljani — prodam. Posredovalci izključeni. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2215.

ŽELOD zdrav svež ali suh kupujemo po najvišjih cenah v skladišču »Alpa«, Ljubljana, Vidovdanska cesta 18.

ZAHVALA

Vsem, ki so počastili spomin blagopokojne gospe

FRANČIŠKE ŠVIGELJ

posestnice na Bregu št. 11

s tem, da so obložili krsto s cvetjem in venci ter jo v tolikem številu spremili na njeni zadnji poti, posebno čč. duhovščini, in nam na ta ali oni način izrazili svoje sožalje in sočutje se prisrčno zahvaljujejo

ŽALUJOČI OSTALI

✝

Zapustila nas je naša nenadomestljiva, srčno dobra in ljubljena žena in mamica, gospa

VERA KORITZKÝ

ROJ. FURLAN

Pogreb naše najdražje bo v soboto dne 18. marca 1944 ob treh popoldne z Žal, kapelica svetega Jožefa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 16. marca 1944.

V najgloblji žalosti:

LUCE, MIJA

rodbina DR. FURLANOVA

in ostalo sorodstvo

NOV Svet se odpira

44

ROMAN NAPISAL JOHAN BOJER

Ali pa... če bi smela priti oba prav na kratek obisk! Pa tega nemara ne bi mogla prestati. Ne morem si misliti, kako bi mi bilo, če bi oba vstopila in rekla: Mati — oče!

In zdaj je tu pismo, ki mu v njem čestita k birmi: Žal, mu ne more poslati nobenega darila, a čeprav bi ga imela, tega ne bi smela storiti. — V nekem drugem pismu mu čestita k srednješolskemu izpitu, in spet drugo govori o hudi noči, v kateri se boji, da ne bi zblaznela. In tedaj se skrije v skedenj in se vrže dolgi molitvi v naročje, in molitev se spremeni v čolnič, ki jo odnaša k Lovizi in njemu. Odtlej ji je, ko da bi sezidala kapelico, kjer se vsak večer shaja z njima, preden zapre oči.

Zdaj me ne bi nič več spoznala — ne ti ne Loviza, zakaj lasje so se mi povsem pobelili, obraz mi je ves v gubah in hodim vsa sključena. A vajin oče me še potrebuje, hvala Bogu. Toliko je ran na svetu in tako hvalim Boga, da vama je to prihranjeno. Mi, starši, nimamo pravice, da bi smeli svoje otroke potegniti v lastno nesrečo, in kako prisrčno si želim, da bi vama bilo prav prav dobro tam, kjer sta zdaj!

Nekoč, ljubi Lovrenc, boš nemara dobil ta pisma in jih bral. Kadar jih pišem, mi je tako pri srcu, ko da bi šla ven v temo in bi te klicala, a ti se mi ne odzoveš, čeprav še tako dolgo prisluškujem...

Neko pismo toži o jeseni, ki je dala slabo letino, in o zimi, ki je noče biti ne kraja ne konca. Kako so vendar dolgi dnevi, a koliko daljše so šele noči! Kje sta, Loviza in Lovrenc, kje — moja ljuba otroka? Ali me moreta slišati, ko vaju kličem?

V naslednjem pismu govori o sebi in očetu, kako stopata nekega jesenskega večera pod zvezdnatim nebom. Oče ji predava o svetlobnih letih, o razdaljah in veličinah, tako da se ji kar zmede v glavi. Ona pa si prav potihem poišče dve najlepši zvezdi na nebu in imenuje eno Lovrenc, drugo pa Loviza. Odtlej večkrat gleda skozi okno, ko se začne večeriti in čaka dotlej, dokler nista obe prižgani.

Slednjič govori o smrti. Veruje, da sledi temu življenju še drugo življenje, kjer bo smela čakati, dokler onadva ne prideta k njej, ali pa bo smela biti kot angel varuh blizu njiju na zemlji, kadar koli jima bo kaj grozilo. Lovrenc, Lovrenc, da bi ti bilo samo dobro!

13.

To noč leži Lovrenc in gleda skozi okno, kjer je zavesa sicer spuščena, pa vendar more slutiti zunaj v mesečini na pol svetlo pomladansko noč.

Veliki duševni pretresljaji mu večkrat razsvetlijo vprašanja, ki se človek vsak dan ubija z njimi.

V sobi zapazi postavo, on sam pa leži mirno na postelji. Saj je le igra misli... A ta postava ima redko brado, dolge lase in oblačilo, ki mu sega do bosih nog, njegove oči pa so velike in krotke.

»Ti se boriš proti meni,« pravi, »nov svet hočeš zgraditi, kjer mene ne bi bilo. Ti ne veruješ vame in čeprav bi veroval, me ne bi ljubil. Tvoji starši so šli na pot trpljenja in so nosili križ, da bi bilo tebi in tvoji sestri dobro. Na milijone in milijone ljudi je storilo isto. Jaz sem njih Pot in Življenje.

Kaj iščeš? Kaj moreš dati novemu svetu namesto mene? Ali veselje do življenja? Ali moč? Delo? Kako se motiš! Božji Sin sem, Pot, Resnica in Življenje.«

Lovrenc je planil pokonci. Ali so bile sanje, ali je bdel? »Slednjič vendar!« je polglasno vzkliknil. Nato je zašepetal: »O, mati!«

Tretja knjiga.

1.

Prišlo je povabilo za na svatbo. Loviza naj bi se poročila s stotnikom Rudom.

In tako je bilo veliko snovi za razgovore med Perom in Merlo, prav od jutra do noči. »Seveda bi bilo naravnost prekrasno, da bi jo videl kot nevesto,« pravi Per, »toda — če bi bil človek le zdrav!«

»Pa bi ti tako dobro delo, če bi šla malo stran od tod! Že dvajset let nisva nikamor prišla iz te gorske kotline.«

»In koliko bi to stalo,« zabrunda Per in hodi naglo gor in dol.

»Menda ne bo prehudo. Tistih nekaj kronic pa že imava, ali ne?«

»Ne rečem, da ne. Premisliti bo treba.« Merle ga je predobro poznala, da bi ga še dalje priganjala.

A vsak dan so se pri njem pojavile nove težkoče. Saj niti pripravnih oblek ni bilo, da bi se mogel človek takim daljnim ljudem kazati!

»Oh, moja črna, svilena obleka se je vendarle brezhibno ohranila,« je menila Merle.

»Vidim, da hočeš biti na vsak način zraven. Toda mojo staro salonsko suknjo so miši že zdavnaj preglodale, pa moja siva obleka iz raševine... hm! Ne smeš pozabiti, da Bruset ni baš dosti oddaljen od Lorenga!«

»Od Lorenga?« Začudeno ga je pogledala.

»Seveda — saj sva bila kaj gosposka človeka takrat — ko sva bila na Lorengu. In marsikdo od tistih ljudi, ki sva z njimi takrat občevala, bo zdaj prav tako prišel na svatbo.«

»No, ali ne bi bilo prijetno, če bi videla spet stare znance?«

»Ne — če je človek zdrknil na stopnjo vaškega kovača in uboge pare.«

»Joj, le kako da moreš kaj takega reči!«

»Vidiš, midva gledava na to reč različno, draga moja. Pri tebi je stvar taka: ti ne moreš biti degradirana. Ti si zmeraj dama, gospa iz višjih slojev, pa bodi, da se preživljaš tako ali tako. A jaz sem postal spet otrok revnih staršev. Jaz sem pozabil, kako se je treba vesti z gosposkimi ljudmi. In meniš, da si naj to napriva na glavo, da prideva v vso tisto imenitnost in se pokaževa, da naju bodo mogli ljudje iz srca pomilovati, posebno tebe, ki sem te pahnil v revščino? Ne, ne...«

Gledala je tega moža, ki je bil nekoč ribiški sin, pozneje pa slaven inženir, a nato spet kmet. Občutki iz njegovih otroških let, ki jih je imel spričo »imenitnikov«, so se spet pojavili. V srce ji je seglo — zlasti pri njem, ki je po njenem mnenju več vedel, više mislil in bolj bogato čutil kot večina drugih.

Für »Ljudska tiskarna« — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič — Herausgeber, Izdajatelj: Ing. Jože Sodja — Schriftleiter, urednik: Janko Balner.